

FONAMENTS DE LES ARTS ESCÈNIQUES

Lectures:

- Èsquil: La Orestíada (és una trilogia) (Amanegnon, Les Coèfores, Les Aumènides)
- Èsquil: El 7 contra Tebes.
- Èsquil: Prometeu encadenat.

- Sòfocles: Èdip Rei
- Sòfocles: Èdip a Colono
- Sòfocles: Antigona
- Sòfocles: Àiax/ Ayante
- Sòfocles: Filoctetes

- Eurípides: Hipòlit
- Eurípides: Medea
- Eurípides: Hècuba
- Eurípides: Les Troyanes
- Eurípides: Les Bacants
- Eurípides: Ifigènia a Aulide

- Aristòfanes: Les granotes

- Plaute: La comèdia de l'olla
- Plaute: Anfitríon
- Plaute: El soldado fanfarón

Edicions de Bernat Metge, traducció de Carles Riva, o Classics curial (Eurípides)
Edicions Gredos.

El més important a l'hora de llegir els llibres és conèixer els arguments i el context.

Teatrón: el lloc des d'on es mira, referència a les grades.

El teatre és l'evolució del ritual al teatre, una manera d'entendre l'espectacle i posar en comú coses.

Èsquil, primer autor teatral, va escriure més de 100 obres, i només se'n han conservat 7 i fragments d'altres.

Sòfocles: també va escriure més de 100 obres i només n'han quedat 7 a través de còpies. Va ser general i governant d'una illa.

Eurípides: s'han conservat 19 obres, perquè va tenir molta projecció, portava el llegat de la tragèdia (molt important per al romanticisme)

Aristòfanes, l'únic autor que ens han quedat obres, en va escriure 55 i n'han quedat 11.

LLIBRE: PETER BROOK, el espacio vacio.

Peter Brook va ser el director que va revolucionar el teatre als anys 40 amb obres de Shakespeare i decorats de Dalí. Va començar fent un viatge multicultural i finalment va acabar fent teatre hindú, per tant, va apropar diferents cultures teatrals. Definitivament, es va convertir en el gurú teatral multicultural, confrontant així Shakespeare amb altre cultures. Va rehabilitar un teatre a París. Els seus passos els segueix la seva filla, Irina.

El teatre és una institució que ha caigut en la seva pròpia trampa, ens ofereix alguna cosa que no ens satisfà.

En el Renaixement, el teatre era un lloc on la gent no anava a veure teatre, sinó a ser vist. Per tant, el teatre ha esdevingut un fenomen social i s'ha allunyat de la part artística. El teatre és un reflex del món.

Hi ha quatre tipus de teatre:

- **Teatre mortal**, és aquell que és mortal d'avorriment.
- **Teatre sagrat**, té un origen religiós. La primera representació teatral va ser un ritual, els grecs van aconseguir convertir el ritual en teatre. Quan hi ha teatre, ja no hi ha ritual, però manté un rastre d'aquest (ritual). Antigament allò sagrat simbolitzava festa i l'espai on es realitzava era el temple. Els grecs feien representacions teatrals el temple d'algun déu, durant les festes d'aquell déu, per aquell déu.
- **Teatre popular**, el teatre neix al poble i és del poble. Fins l'arribada de l'electricitat, l'única manera de comunicació de la gent era mitjançant el teatre i el seu format (la reunió de persones). Al llarg de la història, el teatre ha servit per educar i ensenyar. Per exemple, a l'Edat Mitjana els reis tenien trobadors, el poble jugulars. El teatre era una manera de conèixer, aprendre i saber. Aquest teatre popular és la base del teatre. Tot el teatre és polític, tan pel que diu com el que no, això ho trobem amb la figura del esclau, que amb el temps s'han convertit en el criat, representant així l'home normal (per exemple, amb la figura de Figaro, que representa que el criat vol ser també senyor, en mig de la revolució francesa. Amb Figaro apareixerà el drama com a nou gènere teatral). Per tant, el teatre és una presa de consciència de drets. El teatre és una història social de la cultura.
- **Teatre immediat**. Aquell que veritablement ens parla d'avui, el que ens mereixem, ens interpel·la a nosaltres directament. "Shakespeare com al nostre contemporani." Tenim dret a un teatre que sigui nostre i del nostre moment. El teatre dels nostres temps és un teatre post-dramàtic.

El teatre és joc, mentida, suggestió i, al mateix temps, és veritat.

El drama és un nou gènere teatral on hi ha persones normals que li passen coses.

1. EL TEATRE

1.1. QUÈ ÉS EL TEATRE?

És la imitació d'una forma humana en un espai físic determinat, davant d'un o més espectadors, tenint en compte que cada representació és nova.

El teatre va néixer en un lloc determinat, fent el pas del ritual al teatre. No hi ha teatre sense humanitat, un o més espectadors representa el directe, ha de ser en viu, perquè ell teatre és irrepetible.

1.2. LA HISTÒRIA DEL TEATRE

Quan el ritual va deixar de ser-ho i va passar a ser teatre, va créixer la paraula. "El espectacle era opcional, amb llegir l'obra n'hi havia prou". A partir d'aquí, el teatre es va considerar un gènere literari, ja que les coses eren escrites per un dramaturg.

Fins ven entrat el segle XX, apareix la idea de que el teatre és també espectacle. El text teatral no és hegemònic per valorar el teatre, el teatre era espectacle, i el text és una part del teatre.

El teatre post-dramàtic pren consciència de la seva existència al segle XX. Utilitzen elements que ja no només són text, sinó per exemple, utilitzant gravacions, músiques... No és necessari que el teatre només sigui paraula. Amb el pas dels anys, el teatre dramàtic s'acabarà convertint com l'òpera, només es veuran obres clàssiques de Shakespeare, Molière... i el teatre contemporani, serà una altra cosa.

1.3. ELEMENTS PER PARLAR DE TEATRE

1. **AUTOR.** S'ha confós amb el dramaturg, però no té cap motiu pel qual l'autor hagi de ser el dramaturg. L'autor és aquell que vol portar una idea a l'escenari. En el teatre hi ha una voluntat explícita de fer teatre, i tot i que hi hagi una part d'improvisació, hi ha un pla determinat, una idea fixa. L'autor és el que posa en marxa el mecanisme i qui imaginava que allò podia ser l'espectacle. Però un autor no només és teatral, també pot ser un director una pel·lícula, un autor de novel·les o de contes. L'autor està viu o mort? En quines circumstàncies va escriure? (bibliografia) En quin moment va escriure l'obra? (l'autor i les dèries) El conjunt de la seva obra? A quina època escrivia?
2. **OBRA.** El títol del que veus és l'obra, el títol de l'espectacle. Normalment s'identifica amb allò que es va a veure, és aquell terreny de joc on els actors juguen amb els espectadors. L'obra està subjecte a totes les teories del gènere. L'obra que arriba a l'espectador pateix un procés de transformació, seria susceptible de ser analitzada en tant els gèneres, la traducció, la reinterpretació... L'obra està subjecta a diverses variants.
3. **DIRECTOR ESCÈNIC.** Apareix aquesta figura a partir de finals del segle XIX, idea francesa i/o alemanya. La seva feina és seleccionar l'obra, els actors, els dissenyadors de vestuari, d'escenografia, un traductor... El director és aquell que té com a objectiu combinar tots els elements i presentar-los al públic. Hi ha dos tipus de directors: l'**IL·LUSTRADOR**, que pretén portar a l'escenari exactament el text o la idea en la qual es basa, per tant podríem dir que és objectiu; i el **DIRECTOR LECTOR**, en canvi, és aquell que tergiversa la història, per exemple, un Romeu i Julieta parlant d'anorèxia, ja sigui versionant, adaptant, introduint imatges... és un director subjectiu.

4. **ACTOR.** És aquell individu que deixen, el seu cos i el seu ésser a la ficció teatral. Un actor és l'element mínim i indispensable (conjuntament amb el públic) perquè hi hagi teatre. L'actor és una figura que, al llarg de la història, ha estat, durant molts segles, anònima. Sabem alguns dels noms d'actors grecs i romans, però des d'aquell temps fins el Renaixement no tornem a saber cap nom d'actors. L'actor no és considerat artista fins al segle XVIII, fins aquell moment, l'actor era aquell qui viva fora de la llei. A l'època de Shakespeare només podia funcionar una companyia si anava sota la protecció d'un noble. Al llarg de la història han hagut homes actors i molt puntualment actrius. Les obres que llegirem, els papers femenins, eren interpretades per homes, les dones tenien prohibit actuar (sobretot en l'època de Grècia i la de Shakespeare). Les dones actrius a l'època romana només feien obres eròtiques i pel fet que tenien repercussió per la seva bellesa. La figura d'actriu va aparèixer amb l'aparició de les dives. L'actor no ha tingut una formació fins a finals del segle XIX, a partir del món contemporani. El que fa d'especial un actor és que juga a actuar davant d'un escenari a algú altre. A Grècia, els actors formaven una castedat sacerdotal d'actuació; quan més jove era l'actor, menys protagonisme tenia. A finals del segle XIX, van aparèixer les escoles de d'aclamació, amb exercicis de projecció de veu. El primer mètode d'actuació científica va ser el **mètode Stanislavski**; el mètode consistia en observar com l'actor jugava. L'Stanislavski deia que només podem plorar si recordem alguna cosa que ens ha fet plorar de veritat. Un actor juga amb la ment per transformar, la voluntat de ser algú altre i el sentiment. Stanislavski diu que hi ha les accions físiques i psíquiques. Al 1913, Adrià Gual forma l'Institut del Teatre, la primera escola teatral de la Península. La figura de l'actor s'ha transformat en una professió.
5. **ACCESSORIS ESCÈNICS.** L'actor apareix vestit davant d'un escenari. Dels grecs no em conservat el decorat, però es sap que hi havia decorats elaborats. Al llarg de la història, la mirada del públic ha sigut bidimensional, hem mirat l'escenari com un quadre viu en moviment, el teló és com una tele. Actualment veiem espectacles a l'italiana, un sol costat de públic. A partir de finals del segle XX, provoca un canvi en l'escenografia, l'aparició de l'il·luminació elèctrica, que transforma el decorat en escenografia. L'il·luminació modifica l'aspecte d'espai, i també canvia la perspectiva dels actors. El decorat pintat desapareix i apareixen objectes físics. Apareix el concepte de la quarta paret, els actors pensen que estan a una habitació on el públic és una paret davant seu i per tant no els veuen perquè "no hi són". **Craig** va dedicar-se a fer escenografia tridimensional, és el creador de l'escena abstracte.
6. **PÚBLIC.** El públic té a veure amb l'estètica de la recepció, descodifica el missatge creat pel director i els elements que apareixen a l'escenari. El públic es fa savi quan avança el seu coneixement. Ser públic és una carrera de fons, a mesura que veus espectacles saps descodificar millor. Hi ha dos tipus de públic: **ESMOLLEUR**, o passiu, l'espectador que s'assenta a la butaca i no interacciona; i **PARTICIPATIU**, aquell que és participatiu i trenca la quarta paret. El públic és la prova que valida el treball dels actors, director i autor.

EL SINGE TEATRAL SEGONS TADEUSZ JOWZAN (1970)

Dins l'actor hi ha la parla, la gesticulació i va disfressat. A fora hi ha elements externs.

Nosaltres som éssers lingüístics i amb la paraula podem entendre moltes coses, però podem entendre teatre amb altres codis lingüístics com pancartes, cartells, veu en off...

El text dramàtic és la base dels espectacles teatrals. El text té dues categories: els diàlegs i les acotacions.

La paraula és composta, la dramaturgia és l'art de compondre obres de teatre. La dramaturgia té un seguit de regles concretes, que proposa un seguit de regles perquè les obres siguin intel·ligibles. Té tres elements centrals:

- Argument
- Els caràcter (personatges)
- Pensaments

L'art de crear obres teatrals, és l'art d'escriure. *Poètica* és el primer manual dedicat a com escriure. La dramaturgia és la base del que representa l'actor. Un text teatral té tres passos:

- Text teatral originari és el que escriu el dramaturg,
- Text del director, és el text de l'espectacle
- Te forma de llibre o llibret, la suma del primer text escrit pel dramaturg i el director, és el text definitiu.

En definitiva, **creació, representació i literatura**. El text és l'eina fonamental que passa a tenir una paraula viva.

El to és un element essencial pel teatre. Per saber la procedència del personatge, de l'estat d'ànim... L'actor ha d'entrenar la seva veu, això s'anomena dicció o el·locució, és a dir, és la tècnica per millorar la capacitat comunicativa i la capacitat d'oratoria. La paraula i el to són els elements centrals del teatre. En el teatre hi ha dos tipus bàsics de dicció:

- **Naturalística**, els actors parlen com al seu personatge, amb una dicció realista.
- **Artística**, apareix al segle XIX, to que imposa l'actor, que denota personalitat.

L'expressió corporal és molt important, quan fem referència a la mímica ens referim a les expressions facials i el gest al moviment corporal. La mímica s'adreça al rostre, és el conjunt d'expressions fisiològiques que tenen una funció paraverbal i tenen una capacitat de comunicació que va més enllà de la paraula. La cara té més de 20 músculs i més de 1.500 moviments que controla les funcions facials, és un sistema codificat. Hi ha sis cares bàsiques que expressen:

- Felicitat
- Sorpresa
- Enuig
- Tristesia
- Por
- Fàstic

Les poden combinar fins a crear 21 cares reconeixibles. L'expressió de la cara és més important en el cinema que en el teatre. Interpretem el rostre com un fet cultural que s'ha implantat de tal manera que s'ha convertit en la marca d'un territori.

El gest fa referència al cos, és l'element intermedi entre l'exterior i interior del cos. El gest és un moviment corporal sovint voluntari controlat per l'actor i s'orienta cap a una significació. Indica estats d'ànim en funció del tipus de moviment o la rapidesa d'aquest. És de la dansa, però també el gest pertany al teatre. Els gestos tenen a veure també amb la proximitat amb altres persones. La noció del **gestus** és una paraula alemanya que s'usava molt en teatre. W. Benjamin va escriure un assaig sobre B. Brecht on deia que era certa acció escènica que poden denotar la proximitat entre els personatges, el comú dels actors que apareixen pot fer que el gest total formi una idea al públic.

El moviment té a veure amb una noció coreogràfica, hi es poden gestionar a partir de tres nivells: la manera de desplaçar-se (poden generar sentiments), la noció de gests i respecte els decorats, és a dir, en relació amb l'espai escènic.

L'actor també és aparença i al transformar-se adquireix la seva dimensió d'actor, el primer element per aquesta transformació és el maquillatge, destaca els trets de la cara en certes condicions de llum i configura la realitat del personatge. El maquillatge és el succedani de la màscara, és a dir, la màscara, que en grec volia dir persones, és un element substancial del teatre. B. Brecht pensava que el maquillatge suprimia els gestos, si es vol representar el poble, el poble no va maquillat, però era necessari el maquillatge per a l'il·luminació. La màscara ens remet a la idea de disfressa on l'actor entra en un món de ficció, i on també l'actor resta anònim. La màscara té la funció de neutralitzar la funció psicològica ja que no veiem el rostre facial.

Amb el pentinat passa el mateix, hi ha barrets, perruques... Serveix per definir l'especte o personalitat.

El vestuari és un element molt interessant perquè no s'acostuma a donar importància al teatre teatral, a excepció del teatre d'època. Els personatges del teatre de no gran format, encara que sembli que van vestits de carrer tenen un estudi de colors lligat amb la resta de vestuaris i amb l'escenografia. Hi ha dos oficis: el que fa els patrons i qui els confecciona. El vestit defineix l'actor, pel fet d'aparèixer a l'escenari l'actor ja va disfressat, encara que no porti vestuari. Què és la disfressa? Fe veure el que no ets? La disfressa pot ser simbòlica o realista, i així reaurà algun element de la seva personalitat. Per exemple, Bernarda Alba va de negre. El personatge vesteix com hauria de vestir el personatge en el que està representant. La disfressa és gairebé un sinònim de teatre. El vestuari té una dimensió més tècnica, ja que és un procés creatiu amb procés de creació.

En resum, l'actor té aquests signes visuals i de la parla, és a dir, auditiu.

Tot allò que no té a veure amb l'actor. Les característiques del espai escènic són:

Els accessoris són els objectes que estan en la posada en escena, Sartre deia que per apunyalat a algú sobre l'escenari, no fa falta l'objecte, sinó l'acció. Per tant, l'objecte té a veure amb el regidor d'escena, prepara l'escenari per la següent representació i, per tant, que tot el material estigui a disposició per l'actor.

Un objecte pot tenir un simbolisme cabdal en l'espectacle, per exemple amb l'obra El nom, amb Mein Kamf. Els objectes poden tenir un paper residual, però sempre és important per l'espectacle. L'otilleria són les persones que creen els objectes.

El decorats, a nivell pictòric, grans pintors han fet escenografies, com Picasso. Però també hi ha un decorat verbal, per exemple Shakespeare amb Enric V crea el decorat amb la paraula dient a on està. El propi decorat pot denotar el conflicte en el qual es presenta l'obra. Els decorats juguen amb múltiples possibilitats. Inicialment es presenta un disseny en format de maqueta de l'escenografia, és el escenògraf. Després els operaris i fusters construeixen el disseny. En el decorat hi pot haver una lectura de l'obra. El mapping revoluciona el decorat, és la creació virtual d'un espai. La tecnologia modifica i abarateix l'escenografia.

Però l'il·luminació segueix sent un element bàsic pel teatre. Hi ha també el concepte de no il·luminació, si hi ha un moment molt important, s'obren els llums de sala i el públic queda captat. L'il·luminació crea una atmosfera. L'il·luminació és una teoria de focus, és imprescindible per un espectacle. Serveix per fer una lectura de l'espai.

En els efectes sonors no articulats són tots els sons que apareixen a l'espectacle que tenen una categoria no verbal. La música és fonamental en el teatre, per exemple tenim el gènere musical, un dels que més beneficis aporta. Aquest gènere té com a elements centrals la composició i les veus que canten. La música té dues categories: la música en directe i la música gravada. La música també pot servir com a banda sonora. La música té molts espectacle, podem categoritzar que fins i tot la música no cal aparèixer als espectacles.

Els efectes sonors són els afectes imprescindibles perquè l'acció s'entengui, per exemple, el so del telefon, el timbre... Hi ha una gama enorme de sorolls i n'hi ha fins i tot, soroll que provoca la pròpia escena, com amb la pluja, tot i que s'acostuma acompanyar d'algun efecte sonor gravat.

1. Parala 2. To	Text Oral	Actor	Signes auditius	Temps	Signes auditius (actor)
3. Mimica 4. Gest 5. Moviment	Expressió corporal		Signes visuals	Espai i temps	Signes visuals (actor)
6. Maquillatge 7. Pentinat 8. Vestuari	Aparença externa de l'actor			Espai	
9. Accessoris 10. Decorat 11. Il·luminació	Característiques del espai escènic	Externs a l'actor	Signes visuals	Espai i temps	Signes visuals (externa a l'actor)
12. Música 13. Efectes sonors	Efectes sonors no articulats		Signes auditius	Temps	Signes auditius (externa a l'actor)

Quina és la condició imprescindible perquè els elements arribin al públic?

La llegibilitat, que pugui ser llegit pel públic. Allò que capacitat l'espectador per reconèixer certs signes, per seguir les trames narratives, per comprendre l'organització dels sistemes de signe, i per tant, allò que permet a l'espectador descodificar l'obra.

EL TEATRE A BARCELONA

El teatre és un fenomen local, de proximitat. El teatre de ciutat és un microcosmos que, en el fons, és va reproduint en altres ciutats del món. Tenim sobre uns 2 milions de públic a l'any, és una ciutat mitjana teatralment.

Es divideix amb dos blocs:

- **Teatre públic**, són quatre teatres: TNC, Teatre Lliure, Sala Beckett i el Mercat de les Flors.
- **Teatre privat**, es basa en que el teatre és una professió amb ànim de l'úcre. Hi ha les grans productores i per l'altre part els teatre petits i mitjans (entre 150 i 300 butaques, s'anomenen sales alternatives).

La productora FOCUS (teatre Goya, Villaroel, Romea, (Onyiric) Condal)

La productora ANEXA (Teatre Polioràma i Victòria)

"Empresari de parets" del GRUP BALAÑA (el teatre Capitol, Colisseum, Tivoli, el Borràs... i cinemes), té teatres i programa els espectacles, però no és una productora teatral.

El TNC es funda al 1946, amb les següents característiques: la parlar la llengua del país i s'han de tractar els temes que importen a la comunitat. Ha de tenir cura del repertori, ja que s'han de representar les millors obres i dramaturgs catalans i de llengua catalana. Té tres sales: la sala gran, la sala petita i la sala tallers.

El Teatre Lliure es funda el 1978, és una cooperativa d'actors, on feien una programació basada en el gran repertori teatral mundial en català. Com tenia molta qualitat, però no guanyaven suficients diners per mantenir-la, ho va subvencionar la Generalitat i actualment és una Fundació pública. Té dos seus: la de Gràcia i la de Montjuïc.

La Sala Beckett era un teatre privat, creat per la companyia Un teatro fronterizo. Està al Poblenou i és patronat públic.

El Mercat de les Flors formava part d'un pavelló del 29, té una cúpula del Barceló on es dedicat a la dansa.

Finalment, hi ha la **formació teatral**, l'IT es va fundar el 1913. I altres escoles privades, com el Col·legi del Teatre, el Memory...

El teatre és un tipus d'espectacle. L'espectacle és un concepte que implica una o més d'una persona que miren i una o més d'una persona que s'exhibeix. L'espectacle s'ofereix a un espectador, és a dir, mirar. Mirar és conèixer.

Un espectador mira de manera passiva, consumeix. Guy Debord va plantejar una equivalència entre la religió del segle XIX i l'espectacle, que s'havia convertit amb l'opi del poble. T'identifiques amb el personatge i vivim un procés d'alienació, i això ens converteix en un que mira i no pensa, només pensem amb la lògica de la pel·lícula. El que ha de generar l'espectacle és el coneixement i l'acció. El coneixement actiu crea un pensament crític. En el teatre es veu drama (que vol dir acció, actuar), Debord proposa dues coses per solucionar l'espectador passiu:

- **Brecht:** els grecs van separar un món que mira i un que mostra; el que hauria de fer el públic és no identificar-se. Afecte de distància entre el que mira i el que mostra.
- **Artaud:** l'història del teatre és l'error original, el de separar el món que mira amb el que mostra; es va perdre el ritual, ningú balla, tots formen part d'una comunitat.

Cada vegada el consum d'espectacles és més divers. "Allò que s'ofereix a la vista o a la contemplació intel·lectual, especialment com a una cosa notable, digna d'atenció." deia Debord. "Representació pública d'una obra teatral, cinematogràfica, d'una exhibició de varietats, etc."

La **societat de l'espectacle**, el caràcter de l'espectacle, és concreta en l'estat de passivitat contemplativa produïda pel capitalisme. Guy Debord, *La sociedad del espectáculo*.

Per definir **l'art de l'espectacle** utilitzem les nocions conjugals d'**espai i temps**. En un espectacle havien tres elements centrals: l'home, la paraula i la falla.

"L'organització de la ciutat moderna té la tasca ininterrompuda de salvaguardar el poder de la classe dominant."

El teatre és un símbol de la cultura civilitzada. Però el símbol de poder és l'òpera.

LES FORMES TEATRES D'ARREU DEL MÓN

Característica de la màscara, la bellesa del vestuari, la gestualitat, la dicció, la tècnica, l'idea de ritual, l'home...

Les ombres turques, també a Grècia, s'anomenen **KARAGÖZ**, que prove d'un teatre improvisat a partir de La comedia del arte, amb dos personatges emblemàtics, el Karagöz i Hacivat. Inicialment era un teatre d'actors, però s'ha acabat convertint amb un teatre d'ombres.

El **MEDDAH** és el que explica i narra històries a Hongria i al Magrib, és una figura molt tradicional. Amb la veu fa tots els personatges, sense la necessitat de canviar-se de vestuari.

El **ZAR** és del Caire, Egipte, Etiòpia, Aràbia, Somàlia... té dues variants, és un ritual purificador, és a dir, d'exorcisme, que ha derivat amb dos formes, una dansa i un ritual dionisiac (no hi ha públic, tots participen, cada cop s'animen més fins que acaben ballant tots).

Els **MEVLEVÍ** o **DERVICHES**, donen voltes circularment, són com sacerdots del culta orant-se amb el seu cos, són de Turquia. Representen l'ascendència espiritual cap a la veritat, acompanyats per amor i alliberats totalment de l'ego.

A Pèrsia tenen una òpera pròpia anomenada **TAZIYEH** o **TA'ZIYÈ**, és un espectacle religiós de contingut similar a un drama bíblic. S'ha convertit en un espectacle tradicional popular. Simbolitza l'estament social de l'Iran.

A la Xina hi ha tres formes teatrals:

- El **ZAJU**, gènere dramàtic molt antic, on és una vareja d'espectacles. És un espectacle per homes, on els actors són homes.
- El **CHUAN JU** és la primera forma d'òpera de Pekin, té cants tradicionals que han evolucionat en estètica i forma. És tot cantat.
- El **HUAJU** és el teatre que s'expressa de manera parlada, amb un format occidental, la diferència és que parlen amb xines, el vestuari té elements xinesos i els actors són xinesos.

Al Japó hi ha varies formes teatrals:

- El **SUNRAKU** o **BURAKU**, són titelles de grans dimensions, on en cada titella necessiten dos o tres persones i a fora de l'escenari hi ha un actor que fa les veus i hi ha música en directe.
- **KABUKI**, és el teatre que parla de la societat, és burges i popular. Es crea al 1603. Estètica japonesa tradicional, tot són homes.
- El **NO** o **NOH**, és el teatre clàssic japonès, Zeami és el gran fundador i teòric del teatre noh. És un espectacle per a rics.

A Corea tenen una dansa d'origen xamanista, és a dir, un ritual anomenat **TALCHUM**. És un espectacle de màscara, que originalment ballaven només homes i ara només dones.

A la Polinèsia hi ha el **DUK-DUK**, és una dansa ritual que commemora com els ancestres tornen a la terra. Es veu com el primer home arriba allà. No es fa a un teatre, es representa a la platja.

Hi ha el **PAPUA**, una dansa del foc, amb màscares. Originària de Nova-Guinea.

A l'Índia hi ha el **KATHAKALI**, hi ha un refinament amb el maquillatge, el vestuari, el gest, la mímica. Deriva del terme de imatge, conte i de representar, ells representen textos sagrats. És símbol de la cultura hindú. Hi ha música en directe. El **RATHA-YATRA** és una processó amb carruatges, es fa per anar als temples, és de la regió de Bengala.

El **NADAGAMA** és de Sir Lanka, i està creat al segle XIX per missioners catòlics.

El **REMAKIEN** és d'origen tailandès, amb més de 50 persones i un vestuari espectacular on els actors fan mims i ballen el que uns narradors i músics toquen.

El **REAMKER** és un espectacle tradicional de Cambotja. Són uns balls on els actors representen ser micos. És un espectacle de culta.

Al Vietnam hi ha el **HÁT TUÔNG** es coneguda com "òpera vietnamita". També hi ha les **TITELLES D'AIGUA** originaria dels pobles del delta del Vietnam als camps d'arròs, datades del S.XI, són històries que es basen amb la cultura popular i la tradició.

A Bali, hi ha el **BARONG**, on narra la lluita entre el bé i el mal. És una dansa on apareix un drag portat per dos actors que representa la mitologia balinesa. També hi ha el **WAYANG GOLEG** i de **LEMAH** que és un espectacle de titelles de pell, l'espectacle és una difusió de l'ensenyament religiós, valors morals positius i informació important sobre els problemes socials.

YIDDISH THEATRE és una comunitat jueva que està a Estats Units i a Europa central. Són bàsicament interpretades per homes amb un caràcter satíric.

Al Marroc fan **SIDI AL-KATFI**, són de caràcter religiós i popular de la cultura berber.

Egúngún és una part de Nigèria on fan la **MASCARADA EGÚNGÚN**, és una representació mitològica, fan un culta als avantpassats en referència als morts a la vida. Es celebra a festivals i rituals familiars. És un espectacle deambulatori, van d'un lloc del poble a un altre.

El **DAMA** és dels dogon, un grup ètnic de Mali. També és religiós i ens fa referència als morts a la vida.

Els **NYAU** és un ball de mascaretes, usats per homes. Són una mena de societat secreta del Chewa.

El **GRIOT** són una nissaga, com una casta (si el meu pare ho és, jo també puc ser-ho), són aquells que expliquen històries i les sap explicar, són històries tradicionals. És de dones i homes. És d'Àfrica Negra.

A Etiòpia hi ha **I'AZMARI**, que és com una variació del griot, però explica històries a través del cant a llocs com ara un bar.

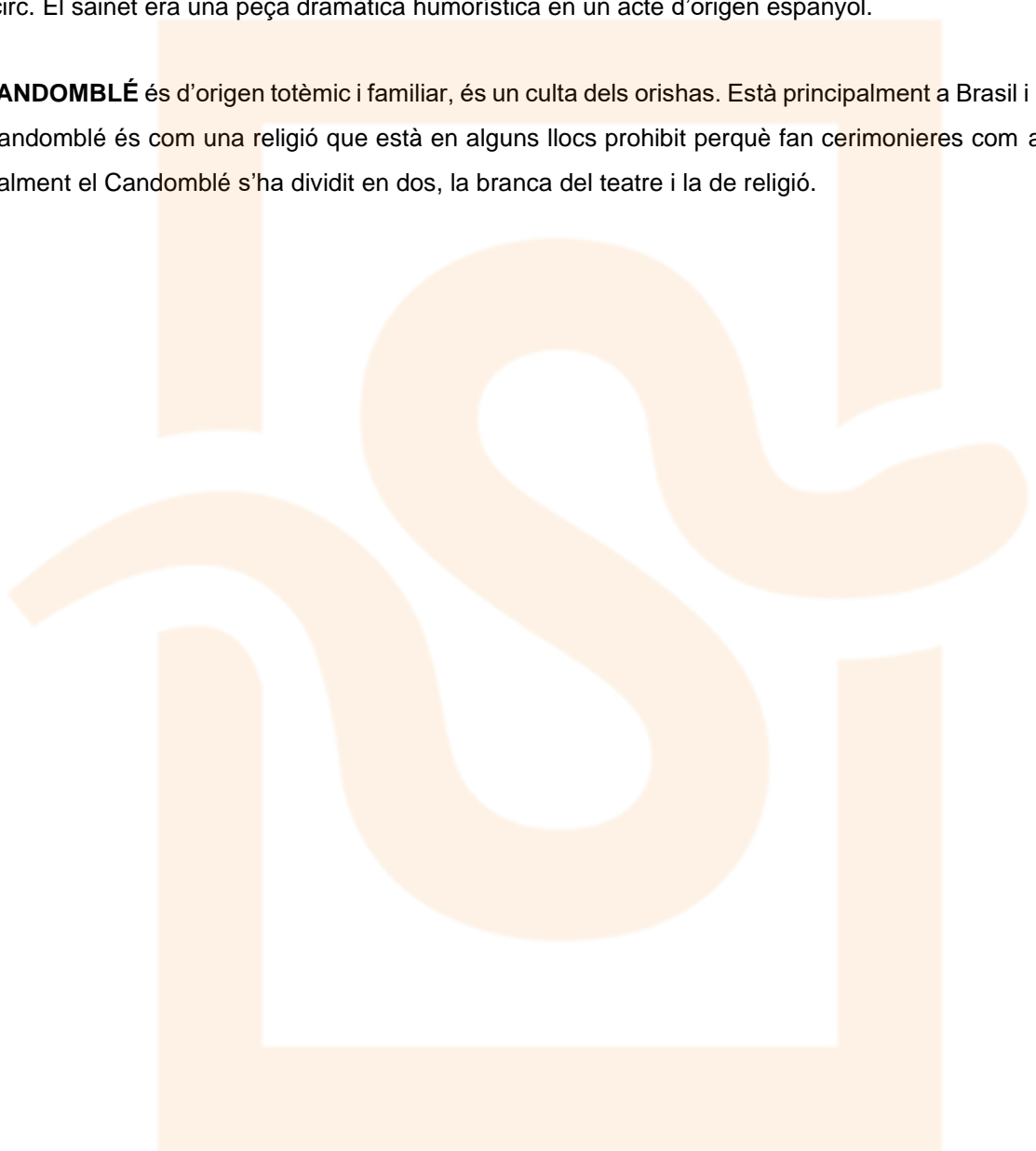
El **HIRA-GASY** és el teatre popular de Madagascar, té un caràcter competitiu on competeixen diverses bandes per competir per la destresa entre música, dansa i parla. És un espectacle a l'aire lliure.

Hi ha un teatre maia, a Guatemala, que es diu **RABINAL ACHÍ**, és una dansa del tambor, on explica una història dinàstica. Es fa amb mascaretes i vestuari. És un espectacle clandestí.

El **GÜEGÜENSE** (macho ratón) és un drama satíric de Nicaragua, que es fa per la festa de Sant Sebastià. Hi ha elements hispànics, ja que és com una mescla entre un període hispànic i pre-hispànic.

A Argentina, tenen un teatre tradicional anomenat **SAINETE CRIOLLO**, era el sànet combinat amb les formes del circ. El sànet era una peça dramàtica humorística en un acte d'origen espanyol.

El **CANDOMBLÉ** és d'origen totèmic i familiar, és un culte dels orishas. Està principalment a Brasil i Colòmbia. El Candomblé és com una religió que està en alguns llocs prohibit perquè fan cerimònies com ara vudú. I actualment el Candomblé s'ha dividit en dos, la branca del teatre i la de religió.

El teatre apareix quan uns miren i els altres actuen, el teatre el van inventar els grecs. El teatre va cobrir una necessitat que no cobria el ritual. El teatre té pare i mare: el teatre grec que viu dels mites (que fan referència als herois penhel·lenic i alguns deus) i les celebracions para-rituals (esdeveniments rituals que es movien dins d'una narració en concret).

MITE (Myth)

Originàriament, mite significava paraula i també esdeveniment, història. El mite es presenta en forma de narració i pretén donar raó de l'origen, del sentit i de l'acabament de tot allò existeix.

Les disciplines i els prejudicis dels diferents autors donaran respostes divergents a dues qüestions fonamentals que es plantegen al seu entorn:

1. La qüestió de la veritat (o falsedat) del mite.
2. La qüestió de la "lògica" o, si es vol, la qüestió de la racionalitat (o irracionalitat) de la mitogènia.

És una història fundacional, explica els orígens i s'explica en forma de narració. Tenim un escepticisme envers els mites actualment.

TEORIES UNIVERSALS SOBRE ELS MITES

- **Filològic-naturalista**, "Mite com a malaltia del llenguatge", Max Müller. L'home a través del llenguatge tracta d'explicar la naturalesa, a través del poema.
- **Eticològica**, Protociència, Andrew Lang. L'explicació del perquè passen les coses. Ja que no hi havia eines per analitzar el que passava, s'ho inventaven.
- **Funcionalista**. El mite com un "precedent ideal" del pensament i de l'acció de les societats senzilles o tècniques poc desenvolupades. B. Malinowski. Crea una seguretat i tabús per tal de controlar la societat mitjançant unes pautes.
- **Estructuralista**, el mite és una racionalització de la vida en comú. C. Lévi-Strauss. Les societats canvien però el pensament humà no.
- **Espiritualisme o Essencialista**, el mite permet a l'home una "ruptura de nivell" que el sostrau al "terror de la història". Els mites descriuen les diverses i dramàtiques irrupcions d'allò sagrat en el món. M. Eliade.
- **Ritualística**, els mites estan associats amb rituals, donant lloc a contes etiològics, que pretenen explicar-los d'alguna manera. Escola de Cambridge. El ritual i el mite són una mateixa expressió.
- **Psicològica**, la realitat fonamental del mite rau en la psique individual. Els usos psicològics dels mites es poden dividir en dues categories: 1. El mite actua com la katharsi (purificar passions humanes) aristotèlica. 2. El mite proporciona una consumició emocional.

FREUD, La interpretació dels somnis. Equipara els somnis i els mites. L'elaboració onírica queda reduïda a tres funcions:

1. Condensació del llenguatge.
2. Desplaçament dels elements.
3. Representació mitjançant símbols. En conseqüència hi ha dos elements principals: simbolisme i dislocació.

Tesi: Els mites vindrien a ser "el pensament oníric del poble" que preserven les preocupacions inconscients de la infantesa de l'espècie.

CARL JUNG, veu els mites i els somnis com les revelacions dels què anomenà l'"inconscient col·lectiu", una relació continua i heretada de la humanitat amb certs símbols claus.

La seva teoria es sustenta a partir de la noció d'arquetip: l'individu en els somnis viu un drama psíquic inconscient que produeix salut o malaltia mental. Els mites, per la seva part, revelen les tendències psíquiques normatives d'una societat, tendències que inclouen una preocupació per les contradiccions i problemes, tant socials com personals.

CASSIRER, va emprendre la tasca de crear una filosofia de la cultura. En aquest sistema el mite és vist com una de les principals formes simbòliques d'expressió, les altres són la ciència i el llenguatge. Els mites obeeixen més a l'emoció que a la raó, són un exemple de protociència.

LEVI-STRAUSS, segon capítol d'Antropologia estructural. El punt de partida és que l'esperit humà és estructuralment semblant en cada període i en cada tipus de societat.

Els mites, com els rituals, són part de la màquina i compleixen rols específics a l'hora de fer-la funcionar; en conseqüència, també ells estan determinats en darrera instància per l'estructura de la ment. Els mites que tenen una qualitat quasi-binària tenen com a funció fer de mitjancers entre contradiccions.

G.S. divideix els mites grecs en sis categories:

1. Els mites cosmològics.
2. Evolució dels déus olímpics.
3. Mites relatius a la història primitiva dels homes i l'establiment del seu lloc en el món.
4. Mites heroics, com Homer, La odissea...
5. Mites dels herois més joves i més imitatius, incloent els de la llegenda i les grans saguer panhel·lèniques. Amb Eurípides, Sòfocles i Esquil.
6. Invencions posteriors del període històric.

Els tres primers punts s'associen a Hesíode.

EL RITU (rite)

Actualització col·lectiva del culte religiós, que té una eficàcia, al menys en part, extraempírica. En aquest sentit podem dir que el culte; en tant que conducta estereotipada de l'home, no es justifica del tot mitjançant una determinació limitada al món natural, sinó que inclou relacions entre l'home i el sobrenatural. El ritual és una forma primària de connexió, que vol demanar coses, és una conducta estereotipada, dels orígens.

Tipus de rituals:

- Rituals positius i rituals negatius
- Rituals periòdics i rituals no periòdics (ritus de pas). A. van Gennep. El ritual periòdic seria, per exemple, la missa, les processons... Els no periòdics són aquells que l'individu fa un cop a la vida, com el bateig, la comunió, la confirmació...
- Ritus màgics i ritus religiosos.

Van Gennep: entenem per llegenda un relat localitzat, individualitzat i objecte de creença, i per mite una llegenda en relació amb el món sobrenatural i que es tradueixen en acte mitjançant ritus.

Malinowski: els ritus són unes creacions sancionades socialment destinades a pal·liar les deficiències de l'home.

Freud: els ritus són una exigència immediata de la vida.

Durkheim: els ritus serveixen per distingir el sagrat del profà o, si es vol, són mecanismes tendents a fer penetrar el sagrat en la vida social.

tòtem: objecte, ésser o animal, que algunes cultures prenen com emblema.

tabú: allò que els profans no poden tocar sense cometre un sacrilegi.

sacrilegi: cosa prohibida pel seu caràcter sagrat.

ritu de pas: separació, marge i agregació.

ON ESTÀ LA GÈNESI DELS MITES I RITUALS?

René Girard, *La violencia y lo sagrado*. Ed. Anagrama, Barcelona, 1983

En la reflexió sobre la religiositat primitiva hi ha dues tesis:

1. El mite és anterior al ritu: cerca en el mite tant l'esdeveniment real com la creença que dona naixement a les pràctiques rituals.
2. El ritual és l'origen dels mites i dels déus, i de les formes culturals que se'n deriven com a la tragèdia (Hubert i Mauss).

Segons la segona teoria:

Tesi: "La víctima propiciatòria és el fonament de qualsevol forma religiosa".

Els grecs tenien dues paraules per dir vida: bios (vida que es veu) i zoe (vida que no es veu, la d'allò que no té forma). Les coses es morien, com les plantes (víctima propiciatòria), i l'any següent apareixen, la vida es perpetua i es converteix en divinitat. I d'aquí passa a ritu. Abans del teatre, una assemblea o qualsevol acte que implicava comunitat, es feia un sacrifici, ja que tenia una dimensió sagrada. Fins i tot les víctimes, s'han de semblar al del primer sacrificat.

SACRIFICI

El sacrifici ha estat definit com una mediació entre un sacrificador i una "divinitat". El sacrifici es pot dividir en dues grans categories: la humana i l'animal. Totes les víctimes, fins i tot les animals, deuen semblar-se a aquelles que substitueixen. Per exemple amb Jesucrist, que celebrem cada any la seva mort.

El sacrifici és una violència sense risc de venjança. El sacrifici té una unció d'apaivagar les violències internes, i impedir que esclatin els conflictes. Això provoca el culta al sacrificat. Edip rei ens explica la història del sacrifici, és un fàrmac.

Per tant, hi ha un origen ritual en tots els mites. Els rituals no només són la base, sinó que els rituals dels sacrificis són la base de la cultura.

IMPORTANT: Pròleg de la pel·lícula **Medea** de Pasolini (resum de tot).

LA DANSA A LA FESTA RELIGIOSA

La vida religiosa de Grècia i de totes les cultures agràries està dominada per l'existència de la festa, de la qual formen part el cant monòdic i coral en les seves diverses conuinacions.

La festa consisteix en un conjunt de ritus proveït d'un significat: Es tracta de demanar la protecció als déus i més concretament, de promoure la vida vegetal i animal abans d'arribar o quan arriba la bona estació. Pot pretendre purificar a la comunitat lliurant-la de les impureses que s'acumulen amb el pas del temps. Plorar la vida que mor complaure's per la nova vida que arriba.

Les festes complexives, són acabades i perfectes, en qué es conjuguen diversos elements formant un cicle complet.

- Targelies d'Atenes (fàrmac)
- Jacinties d'Esparta
- Dionyso a Naxos (Antestèries es feien a Atenes, eren al febrer, al entorn del vi).

Manifestacions de la vida renovada:

- Vegetal: eiresione, oskhos.
- Animal: brau o boc.

Humans que adquireixen una nova personalitat: herois o divinitats (màscares semianimals). Danses de sàtirs. Els burcolastes de Siracusa. Sense màscara Lenees o Adònies; les dones atenenques. Danses de curetes a Creta.

La festa e refereix a:

hipóstasi de vegetals o animals. Són déus individuals o col·lectius (nimfes, coribants, pans), ambdós es poden presentar simultàniament les imatges i els membres del cor. Duen ornaments vegetals o apareixen en el ritual tant el déu com l'animal a ell consagrat: es mescla nivells religiosos. La mort del boc, l'q del'heroi Icar i de l'Erigone són elements duplicats significat el mateix a les festes dionisiaques d'Icària.

Dansa i oració:

Hi ha molts tipus de rituals i interpretacions molt diferents dels rituals. L'home es dirigeix a qualsevol manifestació del déu mitjançant el sacrifici i l'oració. Hi ha oració en prosa, que precedeix al sacrifici, i hi ha himnes cantats que estan en connexió amb la dansa. Himne dels curetes o el ritual del gronxador. (Festa dels gronxadors, Alora). La dansa acompanya el cant (Sanlts dels curetes = creixement de les collites).

Agons (combats) on s'enfronten un cor de dones a un d'hoes, un de vells a un de joves (hi ha múltiples variants). Rememoren des de victòries militars fins als hierós gamos (unió sexual sagrada) de déus com Zus i Hera. Aquests rituals tenien com a finalitat estimular màgicament la fecunditat de la naturalesa (inclosa la humana).

La dansa apareix unida al cant. La dansa expressa pràcticament tots els significats de la festa. De la mateixa manera el cant expressa tots els significats de la dansa, malgrat que existeix una dansa que prescindeix del cant i del recitat.

Tota desfilada processional, fins i tot sense música, és dansa als grecs orkhéomai (dansar) és en realitat un derivat iteratiu del verb érkhomai (anar), afegint-li la repetició i de ritme.

La dansa ritual apareix a través de desfilades i seguida de danses circuclars, agones (entre dos cors, un individu i el cor) amb significats múltiples.

No existeix festa sense dansa. La dansa, el sacrifici i el menjar en comú presenten múltiples variants, segons el déu al que s'adreça i el tipus de festa. En substància persegueixen les mateixes finalitats de la dansa, actuar sobre els poders superiors i unir entre sí i amb ells la col·lectivitat. Hi ha accions rituals complementàries com dur nous vestits a una imatge.

La festa implica una concepció cíclica del temps doncs depèn de la mort i renovació periòdiques de la naturalesa.

La festa de cada any no és només la reproducció de la de l'any anterior, sinó que en certa forma és la mateixa. Per exemple, el dol per la mort de l'heroi s'interpreta com si la fessin els seus companys de fet, el

“cor” que canta “són els seus companys”. (Cant per Pèlope mort a Élide). El que succeïx una vegada succeirà sempre; d'aquí la constància del ritu, la seva adhesió a dates i llocs, el seu conservadorisme.

Aparició del solista. El caràcter de la dansa, en un sentit ampli, va de les festes a les manifestacions esportives. Té un protagonisme essencial en la cultura grega. Juntament amb la dansa el caràcter col·lectiu de la lírica evoluciona, de tal forma que, el cor se'n destaca un primer solista.

En primera instància és aquell que dirigeix la dansa i, de vegades, el cant o es situa al centre de la roda. És el cap del cor i el primer en invocar la presència del déu o en realitzar les accions rituals indicades; vessar libacions, dur la imatges...

El cap de cor i el cor imiten figures dels déus. El cor de forma col·lectiva (nimfes o sàtirs) mentre el corifeu individual (Àrtemis). A partir d'aquí apareixen noves formes de combinar la lírica i la dansa.

LA MONÒDIA I ELS GÈNERES RITUALS

Tenim notícies de que el cor, independentment de que al mateix temps dansi o no, llença rera la monòdia o abans d'ella o uns diversos moments puntuals, el seu clamor.

En ocasions s'ha conservat el refrany i no la monòdia. La monòdia acostuma a prendre la forma de poema, encara que sigui estranya explicitació i que el s'inclogui *catakeleusmós*. També apareix, en algunes ocasions a l'epíleg. CATAKELEUSMÓS o “exhortació” és el proerni (pròleg) monòdic que incita al cor a cantar o dansar.

1. DITIRAMBE I HIMNES SOBRE L'ARRIBADA DEL DÉU

Himne dionisiac de formes i continguts distints. El ditirambe ha partir de moltes evolucions al llarg de la seva història, però fins i tot quan esdevingué un cant purament coral, en mans de Laso. Simònides i Píndar, no oblidà mai completament el seu antic caràcter de cant amb el que es demanava l'arribada del déu Dionisos. En un d'aquests ditirambes la crida a Dionisos és contestada pel déu, dialoga amb ell, encarnat en el sacerdot que dirigeix el cor.

2. PEÀN I HIMNES DE VICTÒRIA

Himne que demana la victòria o la celebra. Té un ús més ampli. Sovint implora la protecció d'Apol·lo. El peán era un himne cantat per homes que es caracteritzava per una tornada, ié palán (i variacions). Un crit ritual sense sentit que només secundàriament s'ha considerat com un sinònim d'Apol·lo.

3. THRENO

Cant en honor de l'heroi mort, encara que en sentit més ampli fa esment a qualsevol situació de dol que no impliqui mort.

Therno cantats a les cerimònies funeràries individuals no ens són coneguts en èpoques arcaica i clàssica, excepte quan en tracta de productes literaris tals com els trenos de Simònides i Píndar.

A part dels threnos rituals a que fan referència els tràgics, la tragèdia mateixa està plena de threnos: ja del tipus en que es plora a l'heroi mort o en desgràcia ja del tipus en què el propi heroi canta el threno per si mateix en unió del cor.

4. HEMENEU I CANÇÓ

Cant nupcial. Com en el cas del treno cal considerar una doble funció; per una banda, les celebracions relatives als homes (noces, fonamentalment), de l'altre, festivitats en que el tema de les noces i l'amor es refereixen a déus.

5. L'AGON

Certàmens. D'agons n'hi havia de diversos tipus: musicals, esportius, sinó als que estan en la base d'aquests: aquells que presentaven un veritable enfrontament de dos cors o de solista i cor, que podia anar també acompanyat d'un solista. En parlar de la lírica dialogística, només han quedat mostres en el teatre s'aquest complex monòdia + coral: és el punt central d'on arrenca el teatre. El que succeí amb aquestscors ha quedat a un nivell infraliterari, amb verbalització escassa, fins que el teatre els convertí en literatura, ampliant-los i desenvolupant-los extraordinàriament.

GRÈCIA

La cultura minoica va ser la primera civilització pre-grega. Després va aparèixer la micènica fins el 1200 aC. El 1.000 aC hi va haver la invasió dels dòrics i els Països de Mar. Hi ha la Dark Age (Edad Oscura) que no saben que va passar amb Grècia, però es va transformar amb la cultura grega-arcaica. Apareix una nova manera d'entendre les coses i d'escriptura, apareix una nova civilització. 150 anys més tard apareix la Grècia clàssica.

Al segle XIII apareixen els poemes èpics d'Homer, a Grècia. Homer no es sap del tot segur la seva existència, però parla coses que passen durant l'època micènica. Homer es basa en una història de forma oral que s'ha anat passant durant 400 anys. No es sap segur l'existència de Troia.

El misteri és saber com els grecs de l'edat fosca van poder explicar oralment tot el que va passar a Troia, fins arribar a Homer, amb forma d'Illíada. Homer (o altres creadors) van saber crear una llengua concreta i elvers blanc dels grecs. És la primera epopeia, la primera mostra i text fundacional de la literatura europea. Apareixen els déus, els semidéus...

Existien competicions de *aedo* o *bard*, que remet al captaire. Un exemple és Shakespeare, però el gra *bard* és Homer si hagués existit. Homer és el pare de Grècia i del Teatre, tots els noms de l'Illíada apareixen a les tragèdies, ja que aquesta obra és la base.

Heisode és una autor dels segle XVIII, és el complement perfecte de l'Illíada i l'Odissea. D'ell conservem la Teogonia, on surto tota la història dels déus de manera més teòrica. També té un altre llibre que es diu El treball i els dies, on parlar de la seva vida i la genealogia dels homes.

La polis grega apareix quan s'acaba d'edat fosca, és l'origen i el final de la cultura grega. El palau era substituït per la plaça, com a lloc de la *eglesia* i lloc on es prenen decisions. Això provoca un canvi de

Apareix la idea de ciutadà. Són tan grans perquè hi ha el pas del mite al lògos. Tres temes pel canvi:

- Van transformar la llengua Lineal-B sil·làbica, a una llengua fonètica i emmagatzemar paper amb paper. El coneixement era obert per tothom i comprensible, és podien fer còpies. Inventar l'article neutre.
- Van fabricar monedes, tot i que les primeres històricament estan a Lira. Però els grecs són els primers que les usen. Fa les mercaderies abstractes.
- Perfeccionen els mapes fa que agafin facilitat amb el vaixell.

Els grecs tenien santuaris que era Delfos, per consultar el oracle. El oracle s'havia d'interpretar. Els grecs eren inventors de la poesia, la èpica, el teatre i la filosofia. Els grecs també són inventors de la guerra de blocs, la guerra com a tècnica de propaganda. Amb la Guerra Mèdica, de medes, els Perses. Era el primer intent dels perses per conquerir tota Grècia de forma terrestre. Però els grecs van fer una confederació escrita per Homer, per rescatar Hel·lena. Això va fer que Grècia es creies que era un imperi. La segona Guerra els perses van construir una flota i van atacar per terra i mar, que va acabar amb la batalla de Salamina.

L'Hel·lade estava dividida en tres parts: món dòric, món heòlic i món jònic...

Al segle V floreix la gran tragèdia. L'obra més antiga és l'obra d' *Els Perses* d'Esquil. Guerra contra els Urans i Guerra entre els propis grecs.

Grècia, al cap de deu anys de la segona victòria es produeix una divisió entre dos blocs dels propis grecs: Esparta (dòric) contra Atenes.

Esparta és una cultura que es desenvolupa a partir de les invasions dòriques del segle XII. Tenim notícies clares d'esparta cap al segle XIX, on apareixen les primeres aldees, que s'agruparan a Anatòlia, al Peloponès. Al segle VI Esparta a dominat tot el Peloponès (excepte la zona septentrional).

La societat d'Esparta tenia una diarquia (dos reis alhora) i oligàrquica amb el consell dels 30 ancians. Es va convertir en un estat militarista i pre-comunista, hi havia un igualitarisme amb els vens materials. La feina era feta per esclaus i la mà d'obra juvenil més potent era militaritzada.

Al segle XI hi ha el primer rei d'Atenes, Teseu, apareix a Edipo a Colonos.

Soló, va intentar de reformar la representació, per rendes, però no va anar bé a l'Àtica la seva política. Però al segle VI es va provocar un cop d'estat, on les famílies poderoses es van revoltar. Pisistrat va ser anomenat tirà, que va fer una serie de reformes claus econòmicament, socialment i culturalment, va aplicar el cultiu de la vinya, reforma agrària, intensificar l'extracció de plata, canvi en la moneda... però sobretot va

introduir un canvi en el culte. Hi havia dos grans festivitats a Atenes: en honor a Atenea, les Panateneas i les dionisíaques, creant aixó els concursos de tragèdia al 536. Va morir el 527, i va ser substituït per els seus fills Hípias i Hiparc. Aixó va provocar que les altres famílies es revoltés contra ells, i aixó, a l'any 508, Clístenes va fer una revolta que va instaurar el primer regim democràtic.

La democràcia atenenca es basa en quatre coses:

1. Van intentar fer una norma anomenada *Isonomia*, és a dir, igualtat d'oportunitats, però no es va complir del tot, els esclaus, les dones ni no renda, no gaudien del mateix.
2. *Isegoria*, llibertat d'expressió.
3. L'*ecllesia*, l'assemblea.
4. *Areopato*, la justícia amb drets. Tenia un tribunal.

Al 480 amb la Segona Guerra Medica, es produeix a Sicília la Batalla de Hímera.

Atenes es van sentir grandiosos i els ateneus van voler conquerir Egipte inútilment, en l'intent de Sicília va morir molta gent. Esparta va acabar amb Atenes. En el segle IV, Macedònia, que tenia uns principis semblants a Esparta militarment, a partir del 450 desperten i donarà el gran salt, amb Alexandre el Gran.

Dracon??

PRIMERES REPRESENTACIONS

Orestíada i Medea

Els grecs anaven a veure la lluita entre l'Esperit de l'Any i el seu Adversari. L'Esperit de l'Any sofreix una Passió, en forma de (esquarterament, trossejament). Passió que no pot tenir lloc a escena, cal un Angelos (Missatger). Aquest que ho fa davant del públic provoca més endavant el cor, produeix un lament desesperat (Threnos). La mort del deu no podia ser definitiva, i reapareixia. Això esdevé a un reconeixement que mena de forma directa a una teofania.

Zagreus és el Dionís nen segrestat i esquarterat pels gegants. D'aquest nen deriva la humanitat.

El cor és el protagonista de la passió, quan el cor es divideix apareix el drama, que vol dir obrar. Apareix la separació de públic i obra.

Els orígens rituals del teatre no són només de l'Àtica. Dionís és un deu que va costar-li molt entrar a Atenes, hi ha una llegenda que diu que Dionís va provocar un castic als ateneus, una erecció permanent. Dionís venia de Icària, del mar. La comèdia és Dionisos. Era una processó civico-religiosa que començava a Icària i acabava a Atenes i acabava amb l'arribada del santuari.

PRIMERES REPRESENTACIONS

THESPIS

El seu famós carro citat per Horaci (escenari mòbil amb rodes), amb el qual es traslladava per tota l'Àtica per actuar als *demos* ha estat considerat el moment de fundacional del teatre.

Thespis afegí a l'originària cançó corral el pròleg i el parlament i, en conseqüència, fou l'inventor determinant de l'actor (*hypokrités*), que l'adreçava parlant en **pròpia persona**, a un Cor desproveït encarade màscares. Tradicionalment (no tots els autors ho recolzen) introduí la màscara en les representacions com a element definitori. La màscara era utilitzada pels sàtirs (animals) però la nova màscara era humana.

El déu d'aquestes festes era Dinyos Eleuteri, portat des d'una població fronterera entre l'Àtica i Beòcia.

La Comèdia sorgí de les festes Lenees i la tragèdia de les Dionisies urbanes. LES REPRESENTACIONS EREN GARANTIDES PER L'ESTAT (**Theorikon**). Sembla que això és cert des de l'època de Pericles (és una hipòtesi de treball). El teatre a Atenes era públic, això fa que l'estat s'impliqui en el fet que el teatre és educació.

Thesips va ser el primer actor, és considerat l'inventor del teatre. El carro servia per canviar-se de roba, de màscara... Ell introdueix la idea de la màscara com a element introductor de l'actor, on amaga la seva identitat, per primera vegada són màscares humanes, i no pas de sàtirs o animals.

LES FESTES

Grans Dionisikes o Dionisies urbanes es celebrava el mes de març (Elaphebolion), quan acabava l'hivern en honor a Dionysos Eleuteri. Durava cinc dies: 9, es presentaven els ditirambes (10 per cada i tribu i en dos modalitats, infantils i adults, amb la participació en cada una de les 50 membres del cor); 10, es presentaven les comèdies; 11 i 13, tragèdies (3 tragèdies + drama satíric) al santuari de Dionysos Eleuteri (teatre de Dionysos) l'Acròpolis. 1re Concurs de Tragèdies el 536-532 aC. Cap al 449 aC s'introduí el concurs de Comèdies (la comèdia va trigar uns 80 anys a arribar perquè la societat no estava intel·lectualment preparada)

Donisies rurals es celebraven durant el mes consagrat a Poseidó (Desembre/Poseideon).

Les Lennes (mpenades o bacants) tenien lloc al gener (Gamelion), eren una festa origàstica on es representaven Comèdies en honor del déu Dionysos que tenia a Atenes un culte més antic que l'Eleuteri procedent de Beòcia.

Les Anfesteries (febrer), realcionades amb el vi del qual Dionysos fou el patró- interventor. No hi havia concurs de teatre. Hi havia concurs d'actors còmics.

LITÚRGIA

Tècnica general anomenada **COREIA** (khoreia), unió consubstancial de poesia, música i dansa. Barreja de dansa i cant coral.

COREGA (khoregas) ciutadà ric al que l'Estat encarregava reclutar, mantenir i equipar els cors tràgics i còmics, ho pagava ell.

COR tràgic format per dotze o quinze i el còmic per vint-i-quatre **COREUTES**. (**CORIFEU**, cap del **COR**, una mena de portaveu o solista. Parla de les parts dialogades, és un personatge múltiple).

DRAMATURGS o poeta, per intervenir el concurs demanaven un Cor a l'arcont epònim, i aquest escollia els tres dramaturgs.

El **COREGA** que estava pràcticament obligat a acceptar l'encàrrec estatal demanava la col·laboració d'un **CORODIDASCALE** (klonodidasjales), donat que instruir un cor era una tasca complexa pel fet que el cor ballava, cantava i recitava. Amb el temps hi hagué una clara identificació entre didakalos (dirigir) i l'autor, però no sempre fou així. En el segle IV s'introdueix un repertori de clàssics i, fins i tot, un concurs per aobres antigues.

L'organitzador del conjunt de rituals era l'**ARCONT EPÒNIM**, un dels principals magistrats de la ciutat, que donava nom a l'any en què exercia el càrrec.

PROAGON (Pre-Concurs), es feia un parell de dies abans (època clàssica). Era la presentació oficial dels poetes i els seus acompanyants que es celebrava (a partir del 440 aC) a l'Odeon, edifici cobert fet construir per Pericles destinat principalment a les audicions musicals. Cada poeta declarava des de l'estrat el seu nom, els títol i temes de les peces i el nom dels intèrprets. Era com una cartellera.

REPRESENTACIONS

Com les reunions els espectacles es feien a primera hora.

Processó de l'estàtua de Dionis Eleuthereus fins a un temple a l'Acadèmia, a les afores d'Atenes, en el camí cap Ekeutherai (un lloc a la frontera de l'Àtica). Reconstrucció de la introducció del culte del Déu a l'Àtica: Pagasos va portar una estàtua de Dionysos des d'Euleutherai, però els atenencs no la van tractar amb reverència.

Els ciutadans vestien tots de blanc, els metecs de roig, i tots plegats, homes i dones, portaven moltes ofertes. Els Coregues vestien robes esplèndides.

Les representacions tenien un caràcter sacre i s'iniciaven amb un sacrifici d'un garrí, i amb l'entrada del sacerdot de Dionysos que s'asseia en el centre de la primera fila, *prohedria*, enfront de la **thysele**. Després es sortejava l'ordre en que es representaven les peces al concurs.

Al començar les obres un herald feia sona una trompeta. El públic no estava callat sinó que manifestava els seus sentiments a favor o en contra de les peces. Dins del teatre es purificava ritualment el temple i tenia lloc nu acte solemne: una libació a càrrec del déu general (*strategoí*), un per cada tribut.

L'elecció dels jutges del concurs. Programa: El primer dia processó del déu i els ditirambes, el segon les comèdies (3 o 5 peces admeses a concurs) i els tres darrers dies cicles tràgic (cada dia un poeta).

Possiblement s'escenificaven 10 ditirambes cantats cadascun per un cor de 50 nens (d'una tribu), 10 més per a cors de 50 homes, 5 comèdies i 3 tetralogies tràgiques.

THEORIKON: El preu dels seients era de dos òbols (la tercera part d'un dracma), però l'Estat subvencionava aquest pagament. Primera filera reservada als magistrats i sacerdots, així com els grecs i forasters que tenien el privilegi de la *prohedria*.

Tumults a l'entrada del teatre: existien els anomenats rhadbuques (portadors de la vares) encarregats de la vigilància del teatre. El públic general seia agrupada per tribus. Les dones estaven assegudes separades dels homes i per categories (dones lliures, cortesanes). Possiblement els metecs seien a darrera de tot. El teatre reproduïa l'organització administrativa de la ciutat. El públic, a causa de la durada dels espectacles, portava menjar i beure al teatre i, fins i tot, hi havia coregues que distribuïen entre el públic pastissos i vi.

PREMIS

A la fi de les representacions tenia lloc el judici i la distribució dels premis. Abans de començar la festa s'establí una llista general de jutges per cada tribu, prèvia acceptació de l'acront, es dipositaven els noms en gerres, que després es segellaven i es dipositaven a l'Acròpolis, a cura dels tresorers públics. Al teatre mitjançant un sorteig a l'inici de les festes quedaven reduïts a deu. Aquests s'asseien a llocs reservats i votaven després de les representacions, però un nou sorteig servia per reduir a cinc els vots que finalment eren computats (cinc cubs negres i cinc cubs blancs).

Els premis es dividien en tres disciplines (Comèdia i Tragèdia), al poeta, al corega i al protagonista (aquest, a partir del 450 aC). Consistien en una senzilla corona d'heura. Els honoraris del poeta i del protagonista anaven a part. El corego si guanyava, de vegades aixecava un monument que recordava el seu triomf.

EDIFICI TEATRAL

La forma que coneixem en remunta al segle IV aC. Les construccions primigènies eren de fusta. Fixades arquitectònicament per Vitruvi (S. I aC) i Pol·lux (S. II dC). Neix entorn la Thymele (ara del Déu).

Orquestra, lloc on tenia lloc la representació, on evolucionava el cor.

Skene, tenda on l'hypocrités es transformava en un altre personatge.

Theatron, lloc des d'on es mira. Grades que foren al principi de fusta. A la LXX Olimpíada (500-496 aC), hi va haver a Atenes un esfondrament amb morts i ferits d'aquest fet es creà el teatre de Dionysos aprofitant la pendent del turó.

PARTS DEL TEATRE CLÀSSIC

Cavea, graderies en semicercle concèntriques dividides en seccions verticals i corredors.

Orkestra, amb la thymele en mig. Seu del cor i en els inicis on es mesclaven amb l'actor. A Grècia era normalment circular, a Roma un mig cercle.

Párodoi, dos corredors, un a cada extrem de l'orquestra.

Proskénion, lloc on hi havia l'escenari, pròpiament dit, un espai elevat que probablement estava connectat amb l'orquestra mitjançant escales de fusta. Zona intermèdia entre l'orquestra i l'escena que facilitava la relació entre els actors i el cor.

Skéné, edifici de pedra que representava, cada vegada, amb major riquesa, la preservativa convencional d'un palau reial, amb tres portes i de vegades cinc.

ESTRUCTURA DE LES OBRES

A un concurs es representava una tetralogia, és a dir, tres tragèdies i un drama satíric, El drama satíric cloïa la representació. Era una rèmora del culte a Dionysos.

A la tragèdia grega hi havia parts dialogades i parts cantades. La recitació no era realista sinó estilitzada. *Melos*, part cantada del cor, *cathalongué* dicció i *paracathalongué* era la dicció + cant. Acompanyament musical amb una mena de flautes que regulaven les entrades i sortides del cor. Hi havia segurament instruments de vent i de corda, però no es sap quina rellevància tenien en el teatre.

PRÓLOGOS, presentava l'acció. Era parlat, podia ésser un monòleg o un diàleg.

PARODOS. el cor entrava a l'orquestra cantant el parodos.

EPISODIS, eren parlats i separats pels cants del cor.

STASIMA, cants del cor entre episodis.

EXODO, part final amb la intervenció parcial del cor.

ACTORS

Al principi, autor, actor i director eren el mateix individu. Molt aviat els actors es van convertir en professionals (casta sacerdotal). Els actors no tenien un paper a cada obra, sinó que hi feien més d'un paper, i no necessàriament en una representació yb personatge era interpretat per un mateix actor.

PROTAGONISTA, *protagonistes*, volia dir actor principal, primer actor.

DEUTERAGONISTA, segon actor, introduït per Èsquil.

TRITAGONISTA, tercer actor, introduït per Sòfocles, sol ser mut o parla molt poc.

exemple: a Agamèmnon, per protagonista es Clitemnesta, el deuteragonista és herald, Agamèmnon i Cassandra i el tritagonista (mut): el Guita (Vigia), Missatger i Egist.

COR

Dues visions del Cor. 1) El cor és un enllaç entre el drama i allò que li és extern (ritual, públic). 2) El cor com a personatge: si té o no personalitat.

En cada concurs eren necessaris: deu cors de 50 membres adults pels ditirambes: 10 cors de 50 nens per als ditirambes de nens: 3 tetralogies, cada una amb un cor de 14 membres, 5 comèdies amb un cor de 24 membres.

El cor grec no és originàriament un personatge. És un residu líric de la personalitat del poeta que no es resigna a renunciar a l'expressió directa dels seus sentiments. Dues visions: cor -veu del poeta- espectador ideal.

Missions pràctiques: separar un episodi d'un altre.

Es dividia en dos semicercles i entraven al mateix temps pel parodoi. Ballaven i cantaven. Les seves intervencions es dividien en estrofes i antiestrofes.

L'estrofa consistia en un grup de versos de mètrica diversa, sigui d'una antiestrofa, constituïts d'una forma exacta. Era una tornada. S'anomenava Épode, al final dels parlaments del cor.

Al principi cinquanta coreutes (Les Suplicants, d'Èsquil). Reforma de quaranta-vuit coreutes dividits en grups de dotze per les quatre obres. Sòfocles per necessitats escenogràfiques augmentarà el número de coreutes a quinze (i no pas dotze). Amb Eurípides disminueix la importància del cor que és un simple element decoratiu que uneix els episodis. La formació del cor formava part de l'educació aristocràtica tradicional i era, particularment, adequat a les necessitats de les "millors famílies": el cor es converteix en una forma d'actuar els joves d'elit, per la qual cosa l'actuació coral pot ser llegida com una "pantalla transgressora" dels privilegis aristocràtics a les ciutat democràtica.

A.W. Schlegel: "el cor és el representant de l'esperit nacional, així com el defensors dels interessos de la humanitat"

GUARNIMENTS DEL ACTOR

Els actors devien semblar enormes ninots. L'element més significatiu era la **mascara**, que tenia un rictus fix i amplificava la veu, com una mena d'altaveu.

El **coturns** eren grans sabates que feien més alts els actors. El **onkos** era el pentinat molt aixecat. El **quitón** era una túnica de màniga llarga i diversos colors que arribava fins els peus, lligades a l'alçada del pit. La **clàmide** que és la capa curta i l'**himátion**, la capa llarga.

Els elements escènics: els perses devien sortir amb turbants i els res o herois amb corones.

PERIATTI (o PERIAKTOS), bastides triangulars i giratòries amb cadascuna de les tres cares pintades de manera que lligaven amb el fons. No existia el teló.

EKKYKLEMA, plataforma mòbil que s'alçava a l'escenari per una porta i servia per veure que passava o havia passat a l'interior.

MEKHANE, mecanisme que servia per fer volar en el cel els déus i a certs herois.

THEOLOGHEION, per fer aparèixer els déus a un lloc elevat en el desenllaç de certes obres: deus ex machina, especialment a Eurípides.

DISTEGHÍA, practicable fix, destinat a aparicions elevades.

ESCALES CARÓNEES, per descendir per sota terra.

ANAPIÉSMATA, per evocar els déus o els herois de regions subterrànies.

Decorats; hi havia decorats pintats de gran realisme. Un dels pioners fou AGATARCO (actiu entre 465-420 aC) col·laborador d'Èsquil.

DRAMA SATÍRIC

Una mena de farsa grandiosa però d'arguments mítics. La tradició atribuí a Pràtines la invenció d'aquest gènere que s'afegí com a quarta part del cicle tràgic i donava un contrapunt còmic al tema tractat seriosament.

L'estructura tècnica era similar a la de la Tragèdia (Cor, monòleg, parts dialogades, i probablement una escena única fixa) amb un contingut altament bufonesc, on intervenen juntament herois i un cor de sàtirs. Només s'ha conservat un drama satíric sencer: *El Ciclop*, d'Eurípides.

EL MIM

Era una mena de farsa popular nascuda entre el poble a les festes camperoles: diversió rústica i tosca; probablement improvisada en els seus orígens. Casi sempre fou un gènere d'art inferior. Mai fou admesa en els concursos i restà com una forma teatral essencialment popular.

PRIMERS DRAMATURGS

ARIÓ DE METIMNA: personatges mitològics que podien haver viscut a Corint en el segle VII aC. Se'l considera l'inventor del terme ditirambe i de la poesia ditiràmica. Va participar en un certamen poètic a Sicília on va obtenir el 1r Premi. En tornar li van robar i el llençaren al mar, però un grup de dofins el dugueren fins a les costes de Corint.

QUÈRIL d'Atenes aparagué cap el 532-520 aC. El 499 aC presentà un agon amb Pràtines i Èsquil (es derruïen les graderies i gent van morir), escriví cap a 160 obres (sembla una exageració) havent obtingut 12 victòries. Conservem 5 fragments.

FRÍNIC guanyà un concurs fou a la 57 Olimpíada (entre el 511-508 aC) i va tenir èxit fins ben entrat el segle V. En conservem vint-i-quatre fragments i deu títols de tragèdies. El més significatiu és que recollí a les seves obres fets històrics *La caiguda de Mileto*, on desenvolupava la presa de la ciutat jònica pels perses l'any 491. L'obra va tenir com a *khoregos* a Tenistocles, essent representades el 493-2 aC.

PRÀTINES de Fliunte (Peloponès, 550-470 aC), fou l'introduïdor del Drama satíric i segons algunes fonts escriví unes cinc-centes obres. Només conservem quatre títols i nous fragments (sis textuals). *Les Dimenes* o *Les Cariàtides*.

ARISTIES, fills de Pràtines, va obtenir el primer premi cap al 460 aC, amb *Perseu*, una obra que era del seu pare.

DRAMA

La **POÉTICA** és un llibre d'Aristòtil que ens parla del primer manual de com escriure obres de ficció.

Plató és el primer filòsof de Grècia, que va després dels pre-socràtics. Plató va néixer l'any 428 aC i morir 348 aC a Atenes. Funda l'acadèmia platònica, per dir-ho així, com la primera universitat. Va escriure molts

diàlegs usant a Sòcrates. Fundador de les grans corrents de pensament occidental. Va escriure un altre llibre, LA REPÚBLICA, on fundava una societat basada en els principis de la filosofia, governada pels filòsofs i instrument col·lectiu de coneixement. A La República parlà del paper dels poetes i dirà que han de ser expulsats de la república ja que segons la seva teoria dels nivells de realitat estan a la imaginació, ja que són còpies i per tant, el poeta tràgic és un imitador i serà llençat tres cops del tro de la veritat. L'artista s'allunya de la idea a través de la imaginació. Per exemple, la forma del llit és una forma feta per un déu (immutable), el món de la realitat és el produït pel fuster, el pintor ja pinta un llit que no serveix per descansar. Segons Plató el poeta ens allunya del coneixement.

Per tant, s'ha d'expulsar Homer i els seus seguidors, però Plató era un poeta. I en una segona instància va dir que el Teatre i algunes arts entraven dins la seva república, ja que introdueix la idea del totalitarisme benèvol, la censura d'estat. Ell admet un teatre que eduqui amb els valors de la república. Per tant, el legislador serà qui dirà que es pot representar i que no. Plató inaugura una voluntat de tutelar l'artista. Per Plató la tragèdia és una imitació de la vida, però que no totes aquestes són vàlides, ja que les tragèdies són treballs seriosos que parlen del seu temps compartint un tema noble.

Aristòtil era deixeble de Plató i la seva manera d'entendre i conèixer era una alternativa al pensament platònic. Aristòtil ha influït a molta gent, era fill d'un metge i va néixer el 484 aC. El seu pare l'envia de jove a Atenes i es deixeble a l'acadèmia platònica i acaba sent deixeble de Plató. Després, quan mort Plató va a viure al costat de Troia i es casa amb la neboda del rei. Seguidament va a Lesbos, i amb un deixeble seu estudien biologia i zoologia. Fins que el 342 aC, un nou rei, Filipo II de Macedònia, el crida perquè eduqui el seu fill Alexandre durant 7 anys. Quan mort Filipo II, Aristòtil torna a Atenes i lloga un edifici consagrat a Apol·lo i les muses, el Liceu. I les classes les feia pel seu jardí i es crea l'escola del peripatètic. Marxa a Eubea, una illa de l'Àtica i mort el següent any.

Les bases del pensament d'Aristòtil era naturalista. Rebutja el món de les idees perquè són abstractes i no tenen existència en si mateix. Té la noció de causalitat, tot passa per alguna cosa. En el llibre de la METAFÍSICA, parla del coneixement dels homes i dels seus sentits. Tot el que veiem és el que hi ha o hi ha una mirada més enllà del que veiem? Ell parla de tot allò material, el llenguatge és una manera de nomenar el món, no de conèixer-lo. Parla de la causa material, causa formal... Ell usa això per parlar de la tragèdia.

Per què va passar de la tragèdia a la poètica, Aristòtil? La poètica eren uns apunts d'alguns dels seus deixebles, durant l'època del Liceu. Per tant, no és un tractat original d'Aristòtil. La poètica és un tractat sobre la tragèdia i la comèdia. Es defineixen ambdós conceptes, però la part de la comèdia està perduda. I es pensa que està en un altre tractat. Umberto Eco diu que la Inquisició va fer cremar aquesta part del tractat. El de la tragèdia està sencer. El tractat es basa a la idea de què és la tragèdia? D'on ve? (ditirambes, ritual poètic), Com és? (té sis parts), Per què serveix? (provoca la catarsi i la purificació).

Parteix d'un tractat de Plató on diu que la poesia és ficció i Aristòtil diu que s'inspira de les idees per crear. El poeta no imita la realitat, sinó una intuïció del pensament.

En el capítol sis del tractat parla de la definició de tragèdia.

- Decoro (censurillas).
- Importancia de la catharsi.

DEFINICIONS DE TRAGÈDIA (surt a l'examen!)

Wilamowitz: «Una tragèdia àtica és en si mateixa una peça completa de la llegenda heroica, elaborada poèticament en un estil elevat per a la representació mitjançant un cor àtic de ciutadans i dos o tres actors, i destinada, com a part del servei religiós, a ésser representada en el santuari de Dionisos.»

Ulrich von Wilamovitz-Moellendorff, *Eurípides Herakles*, volum I, *Introducció a la tragèdia àtica*, Berlín 1889, p. 43 i ss: ¿@uè és una tragèdia àtica?

Aristòtil (versió de G.M.A. Grube): «Una tragèdia (*tragoidia*), per tant, és la imitació (*mimesis*) d'una acció bona (*spoudaias*), completa i d'una certa longitud, duta a terme mitjançant l'ús del llenguatge, i fent-lo agradable en cadascuna de les seves parts, per separat; es basa en l'acció i no en la narrativa, i, mitjançant la compassió (*eleos*) i el temor (*phobos*), produeix la purificació (*catharsis*) de les esmentades emocions.»

Definició citada a Walter Kauffmann, *Tragedia y filosofia*, Seix Barral, 1978 pp. 69-70.

Aristòtil (trad. J. Farran i Mayoral): «És doncs, la tragèdia imitació d'una acció seriosa i completa que té una certa extensió, feta en llenguatge plaent, el qual tindrà formes diferents i separades, segons les seves diverses parts; que representa els personatges fent-lo actuar i no servint-se de la narració, i per mitjà de la compassió i de la temença opera la purificació de semblants passions. Anomeno llenguatge plaent aquell que comporta ritme, harmonia i melodia; i entenc per formes diferents, que algunes són obtingudes només per mitjà dels metres i d'altres, en canvi, per mitjà de la melodia.»

Aristòtil, *Poètica. Constitució d'Atenes*, Fundació Bernat Metge, Barcelona, 1926, p. 9

Aristòtil (trad. Àngel Martín): «Tragèdia és, doncs, una obra imitativa d'una acció elevada i completa, que disposa d'una certa extensió, i empra un discurs embellit i divers per a cadascuna de les formes utilitzades en les seves parts; es basa en personatges que actuen i no pas en un relat narratiu, i mitjançant la compassió i el temor duu a terme el purgament que comporten aquesta mena d'emocions.

Dic «discurs embellit» al que té ritme, música i cant, i per «divers en les formes» entenc que algunes parts són executades només per mitjà del metre, i altres, al seu torn, per mitjà del cant.»

Aristòtil, *Poètica*, Angle Editorial (El Far, 29), Barcelona, 2016, pp. 65-66.

Alfonso Sastre: «Una situació *tancada* en la que *es troben* existint (facticitat) uns éssers *condemnats a morir* que *desitgen*—en realitat, és una exigència prèvia, no deliberada, anterior a tot desig, biològica, constitutiva—, *una felicitat* que, al menys com estat de plenitud, *els hi es negada* i, de vegades, s'interroguen sobre el seu *destí* (mundà i ultramundà) i sobre el pecat desconegut o la *culpa* per la que són castigats. És una lluita en la que la *vida humana és sempre derrotada* en moments que provoquen *horror* (davant la magnitud de la catàstrofe) i *pietat* (davant la nihilitat de l'ésser humà) en l'espectador d'aquesta derrota, en la que veu, anticipada, la seva pròpia derrota, a la que està abocat pel simple fet d'existir.»

Parts constitutives de la Tragèdia:

- **Faula** (*mythos*): mite, la part fonamental, es la trama, l'argument: desplegament d'una situació.
- **Caràcter** (*ethe*): caràcters ètics, la psicologia, el perfil psicològic d'un personatge que ha de fer comprensible com es desplega la situació, l'argument. Caràcter psicològic lligat amb el pensament, la ideologia. Ex: rei, és una figura i el pensament el que diu (que pensa).
- **Pensament** (*dianoia*): les sentències, el discurs ha de demostrar, resoldre, provocar sentiments. Permet veure qui és realment el ésser. El pensament es determina per la retòrica, la capacitat de parlar i expressar. Capacitat del discurs que té el personatge.
- **Dicció** (*lexis*): el lèxic: so (lletra), síl·laba, conjunció, nom, verb, article, declinació, enunciat. El llenguatge es converteix en llenguatge expressiu.
- **Espectacle** (*opsis*): la perspectiva. Creia que el teatre amb ser llegit ja era suficient.
- **Melopea** (*melopoia*): la música. Sap que l'origen del teatre és la música. Diu que la música és un element que s'ha atrofiat i no serà fins molt després que tornarà. Ell considera que no és la tragèdia.

L'espectacle i la música podia existir o no. Concentra una part important en dir com es crea una història tràgica. Elements bàsics:

- *Peripéteia*, **Peripècia** (canvi sobtat de circumstàncies segons probabilitat o versemblança / variacions inesperades). El flux de la vida és interrompuda per un fet important i provoca un canvi de vida en el personatge.
- *Anagnorisis*, **Reconeixement** (canvi d'ignorància a coneixença entre els personatges destinats a la felicitat o l'infortuni / comprendre el perquè de quelcom, *caure-hi*). El reconeixement es pot produir de diverses maneres: per mitjà de signes (congènits o adquirits), per invenció del poeta, per record o evocació, per deducció o raonament, per parallogisme (falsa deducció) del públic o pels mateixos assumptes (per l'acció).

Tipus de tragèdia:

- **Complexa** (formada tota per peripècia i reconeixença). Ell defensa aquesta, diu que ha de tenir peripècia i reconeixença.
- **Patètica** (*Aiax*, més gran guerrer rei de Salàmia. Ha sigut enredat i no ho accepta i decideix matar-se) efecte que es pot descriure com "efectiu-impresiu", el *pathos*.
- **Ètica** (de caràcters). Ex: antígona, enfrontament de dos caràcters, Meda i Jasón.
- **Espectacle** (*Prometeu* i totes aquelles que passen a l'Hades), (il·legible al còdex). Aquella que ens mostra el final del món o el Hades que és necessari que el vegem.

Arguments: És necessari que la composició de la més bella tragèdia no sigui simple sinó complexa, i, aquesta, imitadora d'esdeveniments que inspiren pietat i temença. La tragèdia no ha de ser bella sinó complexa.

1. Mostrar a un personatge bo que passa de la felicitat a l'infortuni (inadequat).
2. Mostrar a un personatge dolent que passa de l'infortuni a la felicitat (el menys tràgic de tots).

3. Mostrar un home extremadament malvat que passa de la felicitat a l'infortuni (complau més que ser tràgic).
4. Personatge intermedi: ni destaca per bo ni per dolent (virtut ni justícia) que passa de la felicitat a l'infortuni per causa d'una falta (*hamartia*), com Èdip, Tiestes i els homes il·lustres de tals nissagues. (el tràgic).

És necessari que el que succeeix quedi clar als ulls dels espectadors. Els arguments s'han d'exposar primer en la seva generalitat i més tard introduir els episodis. Tota tragèdia ha de tenir nus i desenllaç. S'ha d'evitar aproximar-se a la composició èpica d'arguments varis. S'ha de prestar atenció al versemblant. El cor ha de considerar-se com un dels actors.

Concepte de **hybris** significa violència i insolència desenfrenada, però està relacionat amb la manera com un home més fort tracta a un altre més dèbil. Ex, el Cor a *Aïax* 119 i ss.: Mentrestant la insolència / dels qui t'odien sense témer es llança; / per fondalades on el vent l'ajuda; / tots fan les grans rialles / amb llengües que fort adoloren; / i jo tinc clavada la pena.

ES@UIL

Esquil era el creador de la tragèdia, ell introdueix el segon actor, és a dir, l'aparició de dos personatges sobre l'escenari. Va configurar la posada en escena, introductor de l'escenografia... va donar prioritat al teatre en prosa. Introdueix també la coreografia i escenografia. Va dotar prioritat a la paraula parlada envers la paraula cantada.

Esquil va ser soldat i era un devot de la religió olímpica i religió òrfica. Esquila passa part de la seva vida a Siracusa, lloc on morirà.

Des de jove, amb 25 anys, ja participava en concursos. Als 40 anys va guanyar el seu primer concurs. El corega que paga l'espectacle, és Pericles.

La seva primera tragèdia era ***Els persee***. Al cap dels anys Esquil acaba sent superat per Sòfocles, per aquest motiu, marxarà. Tornara per presentar a Atenes, amb l'***Orestíada*** dos anys abans de morir. Guanyara i se li entregara el primer premi encara que pese això marxara decebut.

Morira de forma lamentable i tràgica, ja que se li va caure una closca de tortuga al cap i això li va provocar la mort. D'ell en conservem 7 obres i gairebé 500 fragments. Les obres de *Prometeu encadenat* i *Els persee* no les podem situar en un context històric.

L'Orestíada és del 458, és la seva última obra; *Els set contra Tebes* és del 467. En resum, Esquil es el pare del teatre i l'Orestíada és el seu gran monument.

ELS PERSES

Els perses era la segona part d'una trilogia. Es va representar en el 472 i va guanyar el primer premi. Aquesta obra aboca un esdeveniment històric.

Els personatges són **Atosa** reina de Persia (esposa del rei Darios i mare de Jerjes), el **missatger**, aquests mai portaven bones notícies. Els personatges secundaris seran el fantasma del rei Dario i l'aparició de Jerjes.

L'obra es situa a Suses i davant del lloc de culte del rei Dario. L'obra no té pròleg, i això fa que començi amb el cor parlant i donant èmfasi als guerrers van anar a la guerra contra Grècia. Seguidament, els ancians expliquen que ella ha tingut un somni que la preocupa. Està preocupada pels seus fills, ja que no té notícies d'ells. El cor es lamenta per la pàtria i la derrota de Persia. Atosa fa una ofrena fúnebre i els ancians invoquen a les divinitats i apareix el fantasma de Dario mort. Dario culpa a Jerjes de la seva inexperiència ja que això ha conduït a un desastre pràcticament segur. Finalment, Jerjes és el culpable de tot, creu que pot guanyar als déus grecs. Acaba perdent als seus homes i el seu pare mort per culpa seva.

L'obra és totalment nacionalista. Els grecs no donen importància envers la seva victòria, sinó en la derrota dels altres. És una obra totalment arcaica.

LES SUPPLICANTS

Forma part d'una tetralogia.

Explica l'història de com a Argos arriben un grup de 50 donzelles (Danaiides) en un vaixell i demanen asil polític ja que les persegueixen els seus 50 cosins d'Egipte per casar-se amb elles però, elles no volen. El rei d'Argos (Telasgo) els hi diu que ell ha de reunir el consell perquè ell sol no pot prendre aquesta decisió, ja que si les agafa entraria en guerra contra Egipte. Ell se'n va i el cor explica l'història de Ío. Ío era la sacerdotessa del temple d'Hera a Argos. Zeus volia aquella donzella, Ío, però Hera per evitar-ho la converteix en vaca i es vigilada per un gegant. Zeus envia a Hermes que mata al gegant i Zeus esconverteix en toro i mentres Zeus i ella estan consumint l'amor Hera envia uns tabacs que fan fugir a Ío fins a Egipte. Però Ío abans d'arribar a Egipte es troba amb Prometeu. Després arriba a Egipte i tindrà dos fills que aquests tindran 50 fills i l'altre 50 filles. Pelasgo decideix protegir-les i just quan els egipcis desembarquen acaba l'obra. En els següents capítols les donzelles s'acabaran casant amb els egipcis però mataran a 49 d'elles a la nit de bodes. Excepte una donzella, que seguiran junts i fundaran la nova dinastia d'Argos.

ELS 7 CONTRA TEBAS.

Aquesta obra parla de la ciutat de Tebas. Forma part d'una trilogia formada per: Layos, Èdip, Els set contra Tebas. És una tragèdia arcaica amb només dos personatges. Representa una acció narrada, explica una guerra que no veiem en cap moment.

Ens presenta un personatge, **Ateucles**, que és el típic rei i heroi-protagonista en el sentit individual amb un sentit modern. V a la guerra i mort, fins aquest moment, ell domina l'escena tota l'estona. És el personatge principal i va acompanyat d'un explorador. Hi ha un cor de donzelles tebanes.

El poder d'Argos hauria de dividir-se en els dos germans bessons Eteucles i Polinises. Eteucles comença a marxar i quan Polinises li demana el tro perquè li toca a ell, Eteucles ho rebutja, eren els fills d'Edip. Polinises marxa de Tebas cap a Argos i allà formarà un exercit. Es dirigirà cap a Tebas per derrotat al seu germà, és a dir, el rei. A partir d'aquí es veu un explorador va avisant als guerrers, que estan situats a cada una de les portes, definint-los com es cada guerrer (descrivint-los segons les seves característiques) i Eteucles mana un guerrer per lluitar contra ell. A la setèima porta es troba Polinises i lluitarà contra ell és el seu germà bessó, Eteucles. En aquest moment Eteucles sap que es morirà.

El missatger anuncia que Tebas ha guanyat però que els reis de la setèima porta han mort els dos, és a dir, s'han acabat matant entre ells.

Tebas en aquell moment és una ciutat emmurallada amb 7 portes, per això té aquest nom l'obra. És una obra sense pròleg.

El final d'aquesta obra és modificat per un altre autor que no va ser Esquil, que va servir per lligar aquesta obra amb Antigona.

!!Jo declaro que aquest s'enterrí i aquest no es de els 7 contra Tebas, important no confondre amb Antigona!!

ESQUIL, L'ORESTÍADA

L'ORESTIADA

L'Orestíada és una trilogia que ens parla de la justícia humana.

AGAMENON (Primera part)

Aquest vigilant mirant constantment a l'horitzó que indiqui que la guerra s'ha acabat i que Agamenon torni a casa. En aquest cas el cor és un grup d'ancians que viu a Argos i que prenen part a favor o en contra dels protagonistes. Parlen de dos ocells un blanc i un negre que es mengen a una llebre prenyada i es mengen l'embrió. Els ocells son Menelao i Agamenon en el camp de Troia i la llebre prenyada es Troia. Zeus diu que el coneixement es produeix a través del patiment. Sobretot es parla del sacrifici d'Ifigenia, com Agamèmnon va marxar cap a Troia fa 10 anys i va sacrificar a la seva filla petita per donar-la a la deessa Àrtemis.

-Clitemnestra ha estat informada de que le seu marit torna a casa. Ella anuncia al poble que Troia és dels Aqueus.

-El cor comença a parlar del rapte de Helena i es Paris qui la rapta i això només té com a conseqüència molts morts. Acaba amb el herald que parla del retorn triomfal d'Agamèmnon pero diu que hi ha hagut una

desgracia i es que no tornen tots i que alguns vaixells s'han enfonsat com per exemple no sabem res de Menelau.

Clitemnestra només vol que Agamemnon torni per matar-lo perquè ella estava amb un altre.

-Agamemnon no arriba sol, arriba acompanyat de la princesa Casandra que es la sacerdotessa d'Apol·lo. Clitemnestra diu a les seves serventes que posin una catifa lila perquè entri Agamemnon al palau en el moment que ell trepitja la catifa serà home mort.

I li diu que tot això és per deus que ell no ho és i que per tant no ho mereix, Clitemnestra envia al seu fill fora -El cor està preocupat i reapareix Clitemnestra que ordena a Casandra que entri al palau, però Casandra ni es mou. En un llarg parlament amb el Cor explica el que passa dins. Al final entra al palau tot i sabent que morirà i diu que tant els venjadors com les que la matan paguin. Perquè ella odia a Argos.

Clitemnestra i Egist maten a Agamenon i a Cassandra i explica que ho ha fet per venjança.

LES COÈFORES (Segona Part)

El pròleg el diu Orestes, a la primera part no apareix perquè Clitemnestra l'ha enviat fora. Demana ajuda a Hermes perquè l'ajudin a fer la venjança del seu pare. El que fa es tallar-se un rinxol i posar-lo com ofrena damunt de la tomba. I venen un grup de dones que són les coèfores i descobreix que una d'elles és la seva germana Electra. I Electra demana a Hermes venjar la mort del seu pare. Troba el rinxol i veu que no està tot perdut, i un foraster li diu que es Orestes i com ella no el creu li ensenya una peça de roba que Electra va fer a Orestes quan era petit i per tant ella s'adona de que si que és el seu germà. Orestes diu: Aniré al palau reial dient que sóc un estranger de Fócida i porta una notícia que Orestes es mort.

-Clitemnestra i Orestes entren a palau i demana de veure al rei, però apareix Clícia que va ser la dona que va cuidar a Orestes. Ella va cap al cor i mostra la seva desesperació però el cor li explica el pla. Orestes mata la rei i li pregunta a Pilades si pot matar a la seva mare i Pilades diu Val més tothom per enemic que no pas els déus. L'obra acaba amb un parlament del cor i té un càstig que son les Erínies que persegueixen a l'assassí fins que mor. I ha de buscar la protecció d'Apol·lo. I el cor diu pregunta ara qui venjara a Orestes?

Les obres són simètriques entre Agamenon i Les Coefores., acaben amb un matador i dos morts.

AGAMENÓN

A Les Eumèrides apareix la sacerdotessa d'Apol·lo, la Titia, on dona gràcies als déus, fent una pregaria religiosa. Quan acaba amb el parlament s'en va al santuari i en surt, al cap d'un moment, esfereïda, perquè algú a profanat el temple. Hi ha Orestes amb una espasa a la mà, però està acollit per Apol·lo. Apareix l'ombra de la mare morta que reclama a les erinies que es despertin. Les erinies, en el primer parlament diuen que hi ha uns déus nous que volen canviar les coses. Apol·lo fa fora a les erinies del seu temple. I el cor interacciona a l'obra. En el segon episodi Orestes a fugit a Delfos amb un canvi d'escenari. La deessa Atena no és una estàtua, està viva, i entre en joc, l'obra passa a ser una obra extraordinària. Ella vol saber perquè estan al seu temple i hi ha les fúries i un jove abraçant-se a la seva estàtua. Orestes explica el cas d'Agamenon a Atena. Hi ha unes urnes on s'ha de decidir la vida o la mort d'Orestes i es construeix un tribunal humà, el fiscal serà el corifer de les erinies, el defensor Apol·lo i el jutge Atena. Atena institueix a un

jurat i a una justícia heteropatriarcada. A una banda i la salvació i l'altre no. Han votat entre si te raó Orestes o Homenides i quan s'ha votat, Atena diu que si hi ha empat vota a Orestes; i hi ha empat i guanya Orestes. Les erinies estàn demacrades i Atenes diu que aquest essers malèfics es transformin en homenies, de forma benèfica i així es convertiran en ésser defensores de la pau. I s'inicia una processo de tota la ciutat agraint a Atena el fet d'haver participat en el judici.

Hel·lenistes francesos, Jean Pier Bernat, llibre Mito y Tragèdia en la Grècia Antiga, fan una descripció de la Orestíada molt ben fet. A l'Orestíada la ciutat esdevé teatre, es confon el judici amb ficció. Quan el mite es mira amb ulls de ciutadà, hi ha teatre.

PROMETEU ENCADENAT

La història passa al Caucas, al final del món. Prometeu Encadenat és un ninot gegant encadenat a una pedra gegant i els personatges que apareixen a l'obra van voltant. És una trilogia que s'ha perdut, estava format per Prometeu Encadenat, Prometeu Deslliurat, Prometeu porta el foc. No es sap ni la data exacte i hi ha historiadors que es pensen que no és ni d'Esquil, escrita quan estava a Sicília. Explica com en la primera escena apareix Prometeu conduït cap al lloc on ha de ser encadenat per Poder i Força. Que per ordre de Zeus porten a encadenar a Prometeu a la fi del món, perquè ha robat el foc dels déus i l'ha donat als homes. El seu castic serà estar encadenat i que queda dia una àliga li mengi el fetge i a la nit se li regenera. Prometeu en tota la obra està desafiant. Les oceànides estan acompanyades d'Ocèa, que aconsella a Prometeu que demani ajuda a Zeus. Hi ha la vaca Ío que passa per allà volant i va veure a Prometeu, Prometeu la tranquil·litza i li diu que quan pareixi el nen, tornarà a ser humana i que Hèracles (Hèrcules), un descendent del fill de la vaca, l'alliberarà. Prometeu està segur d'ell mateix perquè coneix l'oracle i sap que derrotarà a Zeus.

SÓFOCLES

Va néixer a Colonos (a prop d'Atenes) , l'any 496 a.C. Era fill d'una família burgesa, format en dansa, gimnàstica i música. L'any de la victòria de Salamines, va ser escollit per fer el ball de victòria envers els perses. Des de jove, per tant, ja ve destacar. La seva carrera oratòria va quedar perjudicada per la seva veu, però Sòfocles encarna l'esperit del segle V atenenc. Era un home destacat en el seu temps. De Sòfocles sabem poques coses del cert, però l'any 443 va ser membre del col·legi que administrava el tresor de la lliga d'Àtica. L'any 441 també sabem que va ser nomenat estrategos (general), del comandament per conquerir l'expedició de l'illa de Samos. Tots aquests càrrecs són gràcies a les obres que escrivia. Antígona va ser la més important. *Edip a Colonos* va ser representada després de la seva mort.

Sòfocles tenia un fill que quan ell tenia 90 anys, el fill tenia por de perdre l'herència del pare perquè era molt codejat per tothom, i el fill va demanar un procés per incapacitar a Sòfocles i així tenir l'herència, en total que Sòfocles estava molt capacitat i van castigar al fill per tonto.

Sòfocles representa el classicisme teatral i el canón de la tragèdia. Augmenta el nombre d'actors en escena (el tercer actor) augmentant així la riquesa dels diàlegs. Va crear peses unitàries, fuguin així de les trilogies. Augment de l'espectacularitat de l'obra.

És la configuració del gènere tràgic.

Representada per primera vegada a les Grans Dionisíades el 442 a.C., els atenencs quedaren tan entusiasmats que oferien a l'autor el govern de Samos. La tragèdia fou representada trenta-dues vegades sense interrupció.

Durant el segle XIX poetes, filòsofs i intel·lectuals europeus van sustentar la opinió que la Antígona de Sòfocles era no només la més excel·lent de les tragèdies gregues sinó una obra d'art més propera a la perfecció que qualsevol altre produïda per l'esperit humà.

Entre 1850 i 1950 es produeix el descobriment i la consideració d'Antígona, com a obra mestra de la Humanitat.

- 1) L'abat Jean-Jacques Barthélemy (1716-1795), publicà *Le Voyage du jeune Anacharsis* (1788), un dels llibres més influents de l'època que definirien el gust europeu. Al capítol XI, l'heroi assistia a una representació tràgica i quedava exasiat davant Antígona, fins exclamar: "Quina meravellosa combinació d'il·lusions i realitats!, Jo em precipitava en ajuda dels amants... Desfets en llàgrimes, trenta mil espectadors redoblaven les meves emocions i la meva embriaguesa."
- 2) Entre el 1789 i 1793 coincidirien al seminari de Teologia de Tübingen (Baden-Württemberg), G. F. W. Hegel, Friedrich Hölderlin i Friederich Schelling. Els tres eren entusiastes de la Revolució Francesa en les seves primeres fases, acòlits de l'idealisme kantianista i dels assaigs estètics i la poesia de Schiller, però el que més els va interessar fou l'estudi del classicisme grec, i en concret de la tragèdia, en que van veure "el discurs essencial de l'ésser". Hölderlin es declarà un entusiasta de Sòfocles, arribant a considerar Antígona com la culminació de la poesia, la millor obra de la Història. Per la seva banda, Hegel escriu sobre Antígona la seva Estètica (Part III 3, iii 4): "L'obra d'art més satisfactòria i preeminent entre tots els esplendors del món antic i del món modern". En destacava l'equilibri entre Motiu i Destí.
- 3) La representació que el 1808-1809, Johann W. Goethe va fer en una versió bastant defectuosa del dramaturg i músic Johann F. Rochlitz sense assolir l'èxit. Aquest arribà tres dècades més tard en la versió estrenada a Postdam el 28 d'octubre de 1841, dirigida per Ludwig Tieck, amb els cors musicats per Felix Mendelssohn i la traducció de Johann J. Ch. Donner, considerat com l'iniciador del traductor del classicisme. L'èxit d'aquesta representació, considerada la primera "recreació" autèntica d'una tragèdia clàssica a l'Europa moderna, la va portar a representar-se a Berlín, París, Londres i Edimburg, fent-se popular la música composta per Mendelssohn. Es creà un veritable culte a Sòfocles.
- 4) El tema de l'enterrament de persones vives apareix en aquest moment a les ficcions gòtiques, com és el cas d'Edgar Allan Poe, i a una part de la poesia i el teatre romàntics. El descens d'Antígona viva al regne dels morts parla a les generacions revolucionàries i romàntiques d'una manera directa, immediata, amb la qual només pot rivalitzar el final de *Romeu i Julieta*.

Antígona ens planteja:

- conflicte entre dos "drets" o "veritats" iguals.
- ambivalència en el vocabulari /homonímia).

- A Antígona la paraula *nomos* t'és dos sentits: Antógonia: regla religiosa; Creont: edicte promulgat pel Cap d'Estat.

Antígona fou comparada amb grans dones de la història com Mary Wollstonecraft (mare de Mary Shelly, autora de *Vindicació dels drets de la dona* (1792); Mme. De Staël i Charlotte Corday.

Allò íntim i allò públic. Hi ha un conflicte entre destí i necessitat. L'existència privada i l'existència històrica.

Soren Klerkegaard - Thomas de Quincey - Cal entendre Antígona com una rèplica de Crist, com filla i missatgera de Déu abans de la revolució?

Hegel (1797-1799) - La tragèdia és el fruit de certes concepcions particulars hel·lèniques de *Gesetz* (Llei) i *Strafe* (càstig), concepcions fundades en la relació agonística de l'home grec atenenc amb ell mateix, amb la naturalesa i amb els déus. Els punts principals del seu pensament són:

- Tot conflicte suposa divisió, i divisió d'un mateix; el conflicte i el xoc són necessaris atributs del desplegament de la identitat individual i pública.
- Però, com la "vida" no pot dividir-se com unitat és la meta del ser autèntic, el conflicte engendra la culpa tràgica.

1ra solució: *LES EUMÈRIDES*

Identificació de la suprema llibertat humana amb la forma més orgànica i comprensiva de comunitat cívica.

Les deïtats en implicar-se en els conflictes morals humans determinen una divisió en la naturalesa d'allò diví, per exemple, la divisió entre els dictats.

AIAX

La trama es basa en un episodi de l'Odissea en el cant XI. Té problemes de representació per que és una obra partida en dos:

1. Aiax és enganyat per Atena, i pensant que ell es revenjarà de Menealau, Agamenoos i Ulisses els vol matar. Però Atena la fet torna boig i en comptes d'entrar a la tenda dels soldats grecs entra en un corral. I quan li torna el seny decideix suïcidar-se. Té 865 versos.
2. Veiem que passa amb el cos d'Aiax. Els soldats que l'han d'enterrar no li volen donar sepultura. La figura d'Ulisses es determinant perquè se'l pugui enterrar. L'obra és un díptic de 1400 versos, és l'obra menys representada de Sòfocles. Perquè el crescendo imparabile de la primera part es torna monòtona en la segona part.

Aquesta obra té dos llargs monòlegs.

Tekmesa és la esposa de Aiax, és la dona que pateix pel seu heroi i no sap el que passara amb ella

La segona part en l'enterrament, el seu germà pren el paper principal. Ulisses es un personatge polivalent, és un home digne que busca la dignitat d'Aiax. Quan apareixen Menelau i Agamenon no volen que no sigui enterrat i la família pateixi aquest càstig. Al final, Ulisses aconsegueix que aquests dos cedeixin. Aiax representa la vela aristocràcia atenenca, i Ulisses representa l'home nou de l'època de Pèricles. Aiax era monolític, no pot canviar de parè (no li agrada el que passa i per això es suïcida), és un personatge que no pot canviar. Ulisses es capaç de perdonar i intercedir per l'heroi. Atena se'ns mostra com una deessa despòtica, amb un comportament aleatori i afavoreix a un per damunt de l'altre.

És una tragèdia patètica perquè patim el suïcidi d'un home que ho té tot per un error fatal però que és incapaç d'assumir el seu error i això el fa portar al suïcidi. Aiax és rei de Salamina, fill del Rei Telamon, i qui apareix a l'Illíada és l'Aiax Tilote va violar a Casandra.

Al santuari d'Apol·lo a Troia el qual va rebre un castic horrible. NO CONFONDRE D'AYAX.

Els monòlegs del mig de l'obra són molt importants, Aiax es suïcida en mig de la platja no es mostra en l'obra.

LES DONES DE TRAI@UIS (Antígona):

És una tragèdia, és l'única peça que tracte d'Hèracles, en aquí veiem la mort d'aquests. S'escriu l'any 348, en l'època de maduresa de Sòfocles, aquesta tragèdia és característica per la doble catàstrofe. Té dos protagonistes absoluts:

- Personatge principal: Deianira

Hèracles després dels seus treballs torna a casa i li notifica de la seva tornada a la reina Deianira (és una dona que espera amb desig i alegria de la tornada del seu marit). El missatger li diu que ve acompanyada per una dona jove que es diu Iole, aquesta és una princesa que, Hèracles, va muntar una guerra per tal de guanyar-se-la com a dona. Quan la seva dona s'entera, entra en desesperació, i Deianira recorda que, en un moment donat de la seva vida amb Hèracles, un centaure li va donar una túnica a ella i li va dir que era un filtre d'amor i a qui li dones cauria enamorat d'ella. Li diu al missatger que li porti a Hèracles i se la posi en el moment d'entrar a casa. Quan Hèracles es posa aquesta túnica, mor per cremades (durant uns instants pateix grans dolors i finalment mor). Quan Deianira s'entera, es suïcida.

En l'última escena s'explica que és Zeus (el pare de Hèracles) qui provoca tot això. Aquesta és una obra d'alt contingut tràgic.

EDIPO ESPIRANOS (REY)

És la tragèdia grega més representada en l'actualitat. D'Èdip rei, ja en fa 425 anys de la seva escriptura. Aquesta obra va obtenir el segon premi.

En la tetralogia de *7 contra Tebes* surt un Èdip, en la segona surt un Èdip de Tebes. Això vol dir que el personatge Èdip era molt conegut pels grecs. La mort de Pèricles l'any 429, va suposar un acabament

d'era atenenca. Ens trobem també amb la guerra del Peloponès, ens porta a la desfeta d'Atenes, i anys abans va haver-hi una epidèmia de la pesta. Tots aquests elements conformen la lectura d'Èdip Espiranos.

Èdip és una tragèdia de tipus analític, tot el que s'explica en l'obra havia passat abans. És un gran flaixbac. Poc a poc, allò que es veu desenfocat al llarg de l'obra es va veient millor fins al final de l'obra. És una trama policíaca, però el detectiu i el culpable són la mateixa persona. És un exemple perfecte de convecció teatral, gradualment ens va donant llum sobre la veritat. L'obra és el centre de tota la seva obra, i ens té totalment dominats (als espectadors). Un sol personatge mou tota l'obra i trama. Èdip és l'encarregat per mantenir viu Tebes. Hi ha un mecanisme de *voc expiatori* introduït dins del dramatisme. Èdip és un mortal que és mogut per Apol·lo, aquest s'encarrega de que Èdip faci tot el que ell vol. Hi ha una clara relació dels deus amb els mortals. La relació sempre és en vertical, com una formiga davant d'un gegant. Èdip és fill de Layos, un vident va advertir a Layos que havia de matar al seu fill i aquest el va tenir, quan va néixer Èdip, va ser donat a un pastor perquè el mates, aquest es va apiadar del nen i li va donar a un altre pastor, aquest últim pastor li dona a una reina que no té fills. Així doncs, el fill d'un rei acaba sent fill d'un altre rei. Èdip paga el desacatament de l'oracle de Layos i Layos és víctima del joc dels déus amb els humans.

L'obra té un principi en el que l'escena és plena de gent o simplement els espectadors són els veritables actors. Èdip és el pare del poble i l'esperança d'aquest.

ELECTRA

És una obra de passió incerta escrita l'any 420-415, sense cap certesa. És una peça escrita pels tres tràgics. L'obra de Sòfocles desplaça el punt de vista en comparació a *Les coèfores* de l'Orestíada, perquè allà dubta de matar la seva mare i és el punt de vista. En aquest cas, es centra més en la venja d'Electra. Electra es l'única heroïna de Sòfocles, l'única guanyadora perquè és capaç de complir la seva venjança.

L'obra és plena de personatges femenins:

Hi ha dos diàlegs:

- Electra i Crisótemis: Crisótemis és la seva germana, tenen una discussió perquè ella s'assabenta que el seu germà a mort i es desespera. Crisótemis li diu que no són princeses però estan vives i Electra això no ho accepta.
- Electra i Clitemnestre: la mare es mostra com un bruixa i deixa a Electre com una desgraciada. És esclava de la mort del seu pare. No té capacitat per matar a Clitemnestre.

FILOCTETES

És una obra complexa, És l'única tragèdia on els protagonistes son tots homes, és del 409 a.C.; poc abans de que morís el seu autor, Sòfocles. En el segle primer després de Crist, és van poder llegir les tres versions de Filoctetes que havien escrit els tres tràgics. Va ser Esquil qui va canviar la història. Filoctetes és rei de Melibea, famós perquè Hèrcules li havia regalat un arc, fet que va servir per convertir-se amb un arquer molt important.

Èdip va acompanyat per Antigona. Arriben a un bosc on sap que allà ha de morir, però no es pot entrar perquè els himans ho han prohibit. Aquest bosc es troba a Colonos. Èdip no mor a Tebes, mor a Atenes; perquè va haver un conflicte bèl·lic entre aquestes dues ciutats. En aquest bosc sagrat no pot entrar fins que apareix Teseu (té sis episodis), aquest dóna la seva conformitat per acollir aquell ancia i que hi entri a morir al bosc. A canvi rep a Ismeni, la germana de Antigona, que li explica els merders de Tebes. Després arriba Creont de Tebes disposat a endur-se a Èdip perquè doni suport a la guerra entre germans, Teseu ho impedeix. I arriba Polinises a buscar al seu pare perquè l'acompanyi a reclamar el seu poder. Èdip no vol saber res i finalment entra al bosc i mor.

PRINCIPIS ESTÈTIC DE L'OBRA D'EURÍPIDES, L'HOME I L'ÈPOCA

Va viure entre el 484 i 406 aC. Va nèixer a Salamina, va néixer a una hisenda del seu pare, ja que era terratinent. La seva mare deien que era una mare noble que sabia d'herbes i d'altres deien que era verdulera. Eurípides va tenir problemes amb la seva època (era un incomprés, l'home escrivia en una cova, no va tenir mai un càrrec polític, mai va dirigir teatre... ell només escrivia teatre), mai va tenir sort en els concursos, només va guanyar el primer premi en 4 ocasions.

Les seves obres tenien molt rebombori pel paper que li donava a les figures femenines, el paper d'homes, portar el pes i prendre decisions que modifiquen la vida dels altres. Eurípides no era creient, no defensava els valors de la polis.

Quan va morir, va fer-se famós. Andormena era una obra sobre l'amor. Al segle IV es va crear la moda Eurípides, on hi havia els fanàtic d'Eurípides, fins i tot hi havia una obra que es parlava d'aquest tema.

Aristòfanes, el còmic, de les 44 obres que va escriure, n'hem conservat 11, i d'aquestes 11, 3 parlen d'Eurípides, i en dos d'elles era protagonista. El tractava com a caricatura còmica nefasta. Era el seu enèmic ideològic.

Eurípides és la decadència de tot allò que els atenencs havien somiat.

"L'home és la mesura de totes les coses", de les que existeixen i les que no. Això contradiu als tres tràgics. I els déus, que fem si l'home és el centre de totes les coses? Queda vertigen.

Hi ha una obra que gira entorn a Eurípides i va d'una assemblea de dones i les dones han de matar a Eurípides.

Eurípides escriu el teatre burges, un teatre psicològic que a partir dels seus diàlegs es veu la psicologia dels seus personatges. Agafa els mateixos textos i personatges que els altres tràgics, però els hi dona més volum, l'argument és el mateix. Eurípides presenta la gent del seu temps. Això fa que potser les obres no siguin tan netes, perquè a moments s'enrotlla i abusa de refranys, arguments, raons i contra-raons.

És autor de 92 obres, que només s'han conservat 17. Però coacervem el títol de 61. D'ell em conservat les còpies que se'n van fer al segle IV i per això s'han conservat més obres que dels altres autors.

Hi ha tres classificacions per classificar la seva obra segons els hel·lenistes:

- Smitz va classificar les obres per temes, n'hi ha 5 tipus. El primer "obres de problemes d'amor i matrimoni", Medea, Hipoli i Andromena..., "tragèdies amb fons polític patriòtic", Fills d'Heracles, Les suplicants..., "intriga o complot", hi ha Ecova, Electra, Helena, Ifigenia a Taurida, Ío i Horestes..., "escenificacions de la llegenda tebana", Les fenícies, Ifigenia a Aurida i les Bacants...

En aquesta classificació no apareix la classificació de déu.

- HOWELD, senyala una evolució tècnica en quatre graus: busca de la figura central, d'un protagonista, Medea...; drames passionals, amb Hipolit; personatge que domina l'escena, Ecova; el reconeixement de quelcom, Ío..
- RIVIER, en un llibre sobre l'assaig d'Eurípides, diu que hi ha una classificació: obres que són tragèdia, les Bacants, les Troyanes, Medea...; i les obres d'evasió que no són tragèdies, Helena, Ifigenia... Eurípides dona pas a un nou gènere, la comèdia nova.

Aquesta classificació posa en relleu una nova era teatral, de diversió, evasió... també conegut com teatre burges.

Eurípides no inventa el 4rt protagonista, es manté amb el tritagonista, 3 actors amb diàleg, com a molt un 4rt personatge mut. El cor és un personatge superflu que no aporta res, són separadors d'episodis, canten per separar l'escena. També introdueix el pròleg informa sobre l'argument de l'obra, que pot arribar a dir què passarà a l'obra. I el pròleg esta molts cops connectat amb el final. Va introduir el *deu ex-maquina*, un recurs estètic i etico-moral que Eurípides l'usa per acabar les obres així, era una grua on estava penjada el déu. Les parts musicals tenien majors importància en les obres d'Eurípides, el va introduir però no se sap fins a quin punt.

Aquestes van ser les obres representades, datades per la primera vegada que les van representar: AI FESTIS, 438 aC. MEDEA, 431 aC. HIPOLIT 428aC. LES TROIANES 415aC. HELENA 412 aC. ORESTES 408 aC. IFIGENIA AURIDA I LES BACANTS després del 406 aC, són obres post mortem.

Gran part de l'obra va estar escrita durant la guerra del Peloponès. L'any 415 hi ha la segona guerra del Peloponès.

Les obres d'Eurípides té molt pessimisme.

Va ser una víctima de l'època que va viure i el seu pensament racional. L'obra més antiga que conservem Eltestis. 438. 4a tragèdia d'una tetralogia. És una reina esposa del regne Feres. Admet per aconseguir la ma de Eltestis fa una serie de coses que li procuren la ma i una maledicció d'Apol·lo i una condemna a

mort. Admet no vol morir i pot designar a algú per morir per ell. Es presta a morir Eltestis per amor. Admet es queda sol al palau amb els nens. Es casara de nou, criara els fills sense ser la mare....

Hercules va a parar a Feres i va al palau i veu que hi ha molt de silenci, dol... Heracles decideix anar a l'Ades i recuperar a Elfestid que torna més jove i guapa.

Tracta tema del erotisme. Conte internacional, es a dir diversos països expliquen històries com aquestes. Trenca amb la norma del que era la tragèdia en aquell moment, introdueix temes nous.

Tanca una tetralogia.

MEDEA

431 (guerra del Peloponès)

Atena patia un període de Decadència. 455 Eurípides debuta en el teatre escrivint una tragèdia, una peça *Les paliedes*. Jasó, príncep de la Tràcia, és enviat a buscar el velló d'or al final del món on hi havia un regne. En ell, hi havia un rei amb una filla, Medea, sacerdotessa que custodia el velló d'or, tenia que sacrificar a qui anava a buscar-lo. s'enamora i enlloc de matar-lo l'ajuda a robar-lo i escapen junts amb el seu germà Absir. El pare els persegueix, Medea mata al seu propi germà perquè el pare es distreïes enterrant-lo i tal i poder escapar. (Neta del sol, bruixa.) Jasó, el velló ja no funciona. han matat al pare de Jasó.

Medea activa la màgia i fa que les filles matin a Pelies. Medea la veiem com una dona assassina, venjativa. Marxen a Corin, on Jasó i Medea tenen dos fills. Jasó es vol casar amb la princesa de Corin, Medea passarà en segon pla.

15 anys abans d'escriure l'obra, escriu *Les paliedes* on també surt Medea. Aquesta queda 3a. posició.

Pròleg: Se'ns mostra una dona psicològicament angoixada, torturada. Episodi en el que parlen, Medea i Egeu (rei d'Atenes), ella li explica que no pot tenir fills i Medea li explica la seva situació, que es casarà amb la filla del rei. Arriben a un acord, si la refugia a Atenes, ella aconseguirà que tingui fills. L'obra acaba amb Medea i el carro alat anant a Atenes. Mata als seus fills i marxa volant. Quan Jasó torna a casa després de morir la dona i el rei, Medea l'envia a la merda.

HIPOLIT coronat

428 va obtenir el primer premi . No es el primer Hipolit que escriu. Obra que provoca gran escàndol a Atenes per el tractament del personatge. Explica una història d'una dona enamorada del seu fillastre. Don a jove que es casa amb un vidu més gran amb un fill més o menys de la seva edat.

Desig impossible de contenir.

Fill de Teseu, rei d'Atenes, i d'Hipolita, reina de les amazones. Hipolit és el reflex de la deessa Artemis (dona virtuosa i salvatge). Fedra, filla de Minos i Pasifae, de Creta. Afrodita, l'altre extrem de dona.

Com Fedra, casada amb Teseu, s'enamora d'Hipolit, aquest no vol saber res perquè només es dedica a caçar. Fedra desesperada acaba confessant-li que no menja res perquè desitja a Hipolit, que la torna a

rebutjar. Diu que no creu en els déus, amb la boca petita, amb un personatge secundari. Racionalisme s'obre pas.

Fedra es suïcida per Teseu i li diu que el seu fill l'ha volgut violar. Teseu creu que el seu fill es un cabró i el vol matar, Convoca a Posidó per matar-lo. Apareix Artemis i li diu que ell no te res a veure amb la mort de Fedra. Fi de l'obra amb Teseu sense dona i fill.

Pròleg d'Afrodita, Cloenda d'Artemis.

HECUBA

Del 424. És una obra molt desigual perquè es un díptic, té dos parts. Obra del Polixoma, Polidor, Poliment.

Reina de Troia, acaba la guerra i li maten a tots el fills. Menys al petit, que l'envia a Polimeston per a que el cuidin. Però lliura el fill als grecs que el maten. Polixona, la filla petita, convençuda com a esclava a Aquiles. Es sacrificada, ja que Aquiles es mort.

Pròleg, parla un fantasma.

Primera part:: Hecoba rep la noticia que han matat la filla i la cremaran. El seu fill Polidorm ha estat assassinat perquè han traït la seva confiança. Hecoba i Polimestor es troben en una cabanya i li arranca els ulls. No apareix cap déu perquè és un final molt contundent.

Hi ha un retrat psicològic d'una dona torturada amb rabia, dolor, venjança...

LES TROIANES

Genocidi a Melos pels grecs. És un quadre sobre la guerra o les seves conseqüències. El protagonista és Hecoba. Les seves filles van ser concedides als reis grecs. Apareix Polixome, Casandra que li diu que es casara amb un rei però que moriran, i que es venjaran. Hecoba veu que moren els seus fills i nets.

Episodia d'Helena, filla de Zeus. La dona més bella del món. Hecoba diu que matin a Helena. Helena sedueix al marit i Menelao no la mata. Elena causa la guerra. Tracta de convertir les seves obren en obres argumentatives, mateixos verosos per les dos parts, semblant a un judici.

No va ser una obra molt valorada, ja que era una obra episòdica, no era sencera. Però ara es una de les obres clau d'Eurípides, per com tracta el desastre de la guerra.

HIFIGENIA A AURIDA

Escrita a Macedònia. Explica el seu sacrifici. Apareix al final el parlament d'un missatger, a partir d'aquí ja no es d'Eurípides.

Explica la historia de la filla preferida d'Agamemnon. Tracta d'enganyar per aconseguir salvar a la filla. Cliternestra mare és excel·lent. Hifigenia accepte el seu sacrifici. Torna a dir, Eurípides, que els deus no existeixen.

LES BACANTS

Aquesta és l'última obra d'Eurípides a Macedònia. Obra religiosa té com a protagonista el déu Dionís.

- Va començar la seva carrera amb l'obra els convidats.
- Va escriure un total de 44 obres, arribant a l'antiguitat tardana, ja que es considerava d'una gran qualitat literària. Actualment només en tenim 11 d'aquestes 44. És un gran èxit tenint en compte que d'altres autors només ens han arribat el 5% de les seves obres.
- Va tenir un càrrec important a l'assemblea d'Atenes. Representant del districte cínateo.
- Va tenir gran èxit com a còmic i va guanyar diversos títols com les leneas.
- Va tenir com a rival Eupolis, eren de la mateixa generació. Es van acusar de plagiar entre ells, a les seves obres es veia la lluita que hi havia entre ells.
- Eupolis va morir jove l'any 23 a la guerra. No va poder competir amb Aristòfanes degut a la seva avançada mort.

La comèdia té dues característiques:

- Arguments tots inventats.
- El decorat de la majoria és la ciutat.

La comèdia és un drama urbà, passa al carrer. L'escenari consta d'una plaça amb dues cases. Les tragèdies passen a palaus, temples o llocs extraordinaris, en canvi a la ciutat hi viu la gent i la comèdia es representa pels individus, denominats per l'autor com inferiors. Els mostra en el seu defecte, és a dir, som nosaltres però amb el vist de vista del vici, no de la virtut. No presenta herois, presenta persones que ni moren ni van a morir. Aquests tenen problemes reals, la justícia, la guerra, l'educació... La comèdia fa que un problema real li doni una solució marciana. Ridiculitza allò que és seriós. En presenta una mena de realisme absurd.

3 eixos:

- Intel·lectual al qualifiquen com original, perquè és un mestre ja que la seva fantasia es desbordava (obra "els núvols", els personatges són els núvols i la ciutat el cel) tremendament original, realisme màgic amb les seves incongruències
- Eix emocional dels llenguatges, a través de les al·literations... utilització de les eines del llenguatge aconseguix crear emocions i sensacions a través del llenguatge que utilitza.
- Eix social a en totes les seves obres mostra a favor del poble, fa defensa de lo popular amagant un populisme radical. Aristòfanes no proposa cap solució, només demoleix a les persones que proposen alguna cosa, ridiculitzant les idees d'aquests.

Ell és contrari a la visió que Eurípides dona de la dona a una visió feminista radical, jo mato els meus fills perquè els he parit jo. Aristòfanes diu que les dones fan una vaga de sexe perquè els homes deixin la guerra a amb això no degrada la idea de dona sinó que ridiculitza i deixa com a ésser primari a l'home, la idea és un objecte sexual únicament que serveix per manipular a l'home. La comèdia destrueix sense proposar. Beneïda per no deixar mai tranquil al poder. L'egoisme caracteritza la visió dels personatges de

la comèdia, platejava la categoria ciutadà per aristofenes. Un realisme que en el fons es una banda màgic, populista i que en si mateix no hi ha res realiste ideològicament. La societat que ell desciu es que qualsevol idea es dolenta, quedem-nos on estem. No educar al joves amb noves idees, lo bo era l'ho antic. Aristofanes escriu per fer riure, per les situacions i pel llenguatge.

COMEDIES D'ARISTOFANES:

11 OBRES:

ELS ACARNESOS (425 ac)

Aristofanes va dirigir algun dels seves obres, s'implicava en les representacions. Ens planteja com ha de ser un context còmic, els noms propis tenen una lectura, els nom volen dir alguna cosa, defineixen al personatge a través del seu moment sabent desde el primer moment com és. Difeopolis va a la assemblea d'atenes per discutir la necessitat d'acabar amb la primera guerra del pelopones, el prota planteja una treva uniletaral. La comèdia li deixa fer i ens mostra a personatges que viuen en guerra i el personatge que viu en pau, demostrant que es millor la vida sense guerra. Discussió entre el ciutadà just i el ciutadà guerrer. o Els cavallers (424 ac) primer premi a les festes lenees:

Presenta a un gran terratinent que es diu demos amb dos criats: els servidor primer (demòstenes) i servidor segon (nicies). Dos genreak de cleo, molt poderosos. Estan molt preocupar per pafagoni (fanfarró) un criat nou, preocupats perquè s'esta guanyant el poble i els esta apartant. Tracten de cercar un criat que plugui plantarlo cara i torna al costat de demos. Troben al botifarrer agoracit un personatge que es baralla si no entén el que li diuen.

L'obra ens presenta l'estat, els servidor representa al generals, el poble servit per uns servidor que nomes volen rbarlis, i el personatge bo es vençut pel mes bruto de tots. L'obra te moltes censures a països del món. Obra profunda sobre la corrupció política, denunciant a Cleo. Capacitat de ser intemporal a la vegada representant el context en el que esta escrit

ELS NÚVOLS

Centra el tema en la educació, ens parla d'un camperol, estrepriades consumit per deutes per poderli donar una bona educació al seu fill. Porta a aprendre oratoria per socrates, socrates es un home que viu a la amaca de casa seva, amb l'objectiu que el seu fill pugui pagar les deutes que el pare deu. Un dia truquen a la porta de la casa i el fill li dona cops al que ha vingut raonant amb el raonament just i injust. Els infants sels educa pegantlos, per tant s'ha de pegar al pare perquè es doble infant. L'obra acaba que el pare crema la casa de socrates amb ell a dintre.

LES VESPES (422 aC)

Judici d'animalsàporta a l'absurd el sistema judicial.

LA PAU (421 aC)

És un poema que parla de la desesperació davant la sagnant guerra del Peloponès. És una obra festiva que parla del moment que es firma la pau amb esparta, obra optimista. És una paròdia cruel contra Eurípides, sense citar-lo.

ELS OCELLS

Obra que parla sobre la utopia, és una paròdia sobre la creació d'un món utòpic. Pisèters i Evèlpides, funden una ciutat al cel en formes en els núvols. La ciutat d'avall és tant corrupte que ja no té solució. El sacrifici només arriba als núvols i no als deus. Això atreu als deus més dubtosos i un seguit de personatges creant una ciutat sense llei. La utopia es mostra de forma negativa. Fa una crítica, diu que creant una ciutat nova no solucionarà res.

LISISTRATA (411 aC)

Tracta d'una vaga de sexe de les dones després d'una assemblea per evitar que els homes vagin a la guerra. La mostra explica la dificultat d'un matrimoni per mantenir la vaga.

LES TESMOFÒRIES

Obra dedicada a Eurípides. Les dones condemnen a mort a Eurípides per castigar-lo per la seva obra.

LES GRANOTES (406 aC)

És la obra més significativa. És la primera obra que tracta sobre el teatre, és metateatral. El que hi ha en el fons és un concurs entre dos dramaturgs per veure qui és millor. Es planteja de forma absurda, ja que un és molt dolent i l'altre molt bo. Primer hi han els episodis i després ve la discussió, quan normalment es al revés. A la primera part els protagonistes són Dionís i Xanties, són com Sancho Pança i Quijote. La obra representa una festa de Dionís, però ens mostra un Dionís pallasso. Dionís és un déu complex, estranger, el seu culte restringia el vi... això permet al autor a burlar-se d'una divinitat. Cosa que no hagués fet amb Artemís o Afrodita. Dionís s'assabenta que Eurípides ha mort, i Dionís planteja rescatar-lo dels inferns perquè segueixi escrivint obres sobre ell. Dionís no sap el camí cap a Hades, per això va a veure a Heracles perquè l'ajudi, Heracles els hi diu com arriba. Però Dionís va disfressat d'Heracles, ja que sap que ell ja ha baixat i el deixaran entrar amb facilitat. Es disfressen Dionís i Xanties, i a l'hora de pagar el viatge de Caron, Caron no accepta Xanties perquè és un criat. Únicament va Dionís amb una varca amb rodes, mentre comencen a aparèixer unes granotes que parlen dient tonteries, aquestes fan empenyar a Dionís i entren en un bucle que el deixa boig. Quan arriba al destí rep la notícia que està a punt d'arribar èac, el gegant que va matar a Heracles, aleshores es canvia la roba amb el criat, i en aquell moment apareix la dona de Hades i es torna a canviar de roba, i així contínuament. Arriba a èac, i Heracles es caga literalment, déu que es caga a sobre de la por que té. Tenim un déu que tot és una cosa demencial, boja. A partir d'aquí entren en al Hades, allà es troba a Dionís i torna a ser ell. Un nou Eurípides li vol prendre el títol de rei de la tragèdia i es crea una disputa. Es fa un concurs poètic on la seva obra vagi en contra de l'altre, en aquell moment apareixen fragments d'obres mai vistes. Hi ha un concurs que a través de diferents versos, es veu la solidesa de la tragèdia d'Esquil. Al final de l'obra a Dionís se li acudeix pesar els versos físicament per veure qui guanya. Esquil guanya tot i havent pesat tres vegades els versos, per tant Esquil guanya i Dionís es desespera.

L'obra s'escriu a resultes que euripides acaba de morir. La visió que te d'euripides es que ni després de la mort no és tan genial com la gent té per entès.

Posa al teatre com a protagonista, com es pot comparar un artista que escriu la veritat amb un altre que inventa.

L'ASSAMBLEA DE LES DONES(392 ac) o PLUTOS (388 ac)

Plutos és un deu cec, un tipus proposa curarli la ceguera i tot empitjora. Són obres que no tenen paravasi, donat el canvi de segle. Aristofanes va tenir tres fills, dos d'ells segueixen l'ofici del deu pare. Crea la comèdia novaàes una comèdia de transició.

Que va significar el teatre a Roma? Gran part de les obres dels tragics es van perdre. Tragedies fa una criticar-ho tot. Apareix la crítica del consum, la del absurd de la vida cotidiana. Els personatges comics son aquells que s'ignoren a si mateix. La comedia atica mitjana (400-320, amb la mort d'alexandre el gran i aristotil) marca un període que marca la comedia atica nova. L'atica mitjana hi va haver molts autors de comedia, uns 200, però no s'ha conservat cap obra. La comèdia nova, es el gran model de la comèdia romana. Engloba la transició que havia iniciat la mitjana, en aquesta comèdia comencen a apaareixer personatges de carn i osses, no hi ha paralisis, aquests bojos quotidians que ens fan riure i per tant els embolics que fan aquests essers on el vici ha vençut a la virtut. Et donen una moralina pel fet que no siguis misantrop que et quedaras sol, tenen un sentit del teatre com a didactisme. Riure a traves del vici.

La comedia nova (420, continua amb la comedia romana) és una comedia on es nota la transició de la comedia mitjana, no apareixen deus ni conceptes mitics, són personatges reals sense burla de personatges públics. Hi ha bojos quotidians de personatges que estan al poble. Les obres tenen un contingut didactic.

Tres motius per apareixer la comedia nova:

- Motiu polític, després de la guerra amb esparta, l'opinió per la llibertat d'expressió, el poder no es toca. La sátira és problemàtica.
- La estabilització de la vida urbana. Un gran procés d'educació d'Atenes, selge 4, el dels filòsofs. Es tendeix a una major sensibilitzat en l'expressió i no pas de grolleria.
- Període més reflexiu i no t'han fantasions. Estan més interessats en reflexar i educar, que no pas en inventar com feia Aristofanes. Això fa crear la idea oficial de la comedia actual, actualment tenim la comedia nova, que ens vol prevenir dels vicis.

La comedia nova es enginiosa per les seves trames complexes, no tolera divinitats ni caricatures ni essers extraordinaris. Passa a llocs concrets coneguts per a tothom i exposa la desventura d'un enamorat, la desventura d'uns nens abandonats.... Té com a protagonista central a l'atenenc Manandre (342-291), va ser un dels més importants ja que va escriure un 100 d'obres, copiades pels romans, però les seves obres es van perdre. Al 1959 es van descobrir uns papirs egipcis que hi havia una obra sensera i altres obres relativament bastant concervades que es van trobar i l'obra el *Misantrop* (316) va ser editada.

Gira entorn a Cnemó, que es un home que esta casat i amb una filla, es un misantrop, odia a la gent i no vol saber res de ningú, però la filla festeja i li vol demanar permís per casarse i no hi ha manera perquè no vol conèixer al noi. Però un dia nemo cau a un pou i no pot sortir, per casualitat el jove enamorat de la filla passa per allà i el salva, allà es dona conta que no es pot evitar el mon perquè sinó ningú no et treura del pou. La part colorida son els criats i els embolics que crean aquests.

Menandre esta considerat un escriptor impressionant, hi ha moltes cites que parlen d'ell. Parla de problemes que arriben a la superfície, tot i que parlen de grans temes filosòfics, sense arribar a generar un conflicte social.

El teòric de la comedia nova, era el filòsof Teofrast que va viure entre el 370-277. És un filòsof que es va dedicar a la ciència, però va escriure un llibre que es deia *Caràcteres*, que són trenta retrats de personatges arquetípics de caràcters de l'Atenes del seu temps. I gràcies a això, subministra a Menandre els personatges de les seves obres.

EL TEATRE A ROMA

Roma es fa fundar el 21 d'abril del 753 per Romul i Rem, en l'època que escribia Homer, en la època arcaica dels grecs. Es funda un poblacho. Al 509 s'instala la República romana on els sabers i demés tenen un llinatge que governa la ciutat. El 390, després d'una epidèmia de pesta tenim les primeres notícies d'espectacles a Roma, espectacles populars de carrer que estaven en relació en aquestes festes.

Roma es una ciutat que s'expandeix en una ciutat que no té límits, però té un enemic, Cartago, les tres guerres púniques, son 120 anys de guerres, aquestes guerres van ser estratègiques, Cartago era la ciutat emergent d'Àfrica on per l'època ja van frenar els colons grecs els cartaginesos. Roma va frenar la seva expansió. A la segona guerra púnica, allà les divisions romanes van perdre 2/3 parts del seu exèrcit i estava a punt de caure Roma. Aleshores creant un lema per destruir Cartago, van matar als nens i va quedar en ruïnes. A partir del moment Roma es queda amb tot el Mediterrani.

El gran període clàssic de Roma es produeix entre 70 ac i 70 dc. Es troben escriptors historiadors, filòsofs que marquen la història d'Occident. Es produeix el pas de la República al Imperi.

El 390 hi ha els primers espectacles populars al carrer a Roma en relació a una festa. Roma es una ciutat de la península itàlica, que s'acaba convertint en Imperi, però té un enemic, Cartago (Guerres Púniques) ...

El teatre a Roma té tres tipologies:

- **Teatre popular o de teatre republicana:** es el teatre autòcton, el teatre que apareix a Roma per costum que es genera a la pròpia Roma o a territoris propers.
- **Espectacles de text:** tenen una influència directa de Grècia, escrites amb llatí i font bàsica de Grècia
- **Espectacles de l'època de l'imperi:** hi ha una gran generació d'espectacles espectaculars, amb grans espectacles on lleons es menjaven a gent o de batalles navals...

TEATRE POPULAR (ÈPOCA REPUBLICANA)

Roma és una republica durant 5 segles, es un teatre autocton, de manera costumista, que es genera a la propia Roma.

FARSES ATELLANES (Atella, Campania)

Improvisacions fetes per actors que prèviament ideaven la trama. cada actorinterpretava sempre el mateix paper: Maccus (venerit, golut), Bucco (famfarró), Dessnus (gèperut, resabiat), Pappus (vell, ridícul)... Evolucionen com a gènere i a l'època imperial es transforma en les ATELLANES, es representa com "exodiu". Els romans inventen el teló, es deia Atellanes, però no te relació amb el gènere.

VERSOS FESCENNIANS o JOCS FESCENINS (Fescennia, Etrúia)

Discussions dialogades en vers lliure fetes per pagesos amb màscares amb motiu de festivitats o cerimònies (noces, p.e.). Hi ha una etimologia diferent segons investigadors moderns: fescennio vindria de fascino, la "fascinació", el mal d'ull, i es referia a ritus supersticiosos, per protegir persones, animals i camps dels "embruixos" dels envejosos i els enemics. Possiblement dona origen a la Satura.

LES FLÍAQUES (phlyaches)

Entre les primeres representacions que hi hagué a Itàlia cal esmentar els flíaques, espectacles populars de la Lacònia arribats a la Magna Grècia. Segons Sosiblos, cap al 300 aC existia encara a Lecònia un gènere molt antic de comèdia popular, els arguments dels quals, força simples, estaven presos de la vida quotidiana. Es representava, per exemple, els lladres de fruita, un metge estranger que tenia un accent molt estrany i feia riure quan parlava. Aquestes obres s'anomenaven *dikélistes*, i es poden trobar a d'altres països grecs, com la Magna Grècia, on s'anomenaven *fkíakes*. El tret característic de les flíaques és l'enorme fal·lus postís que duïen els personatges masculins, **Rhinthon** és el nom que s'atribueix al principal autor de flíaques. nascut a Siracusa, visqué a Tarento. Suidas l'anomena "iniciador del gènere hilaro-tràgic, és a dir, filacògraf". Segons expliquen, tractava de presentar en forma ridícula les llegendes tràgiques i les presentava sempre sota una aparença ridícula. *Amphitryon, Heracles, Ifigenia en Aulis, Medea, etc.* Rhinthon emprava expressions vulgars del territori de Tarento.

SATURA. Deriva de "Lanx Satura" una menja camperola que es feia amb motiu de les celebracions especials. Era un espectacle popular amb dances, diàlegs, cants i farses (sàtires) cap els propis concelebrants. Propers als santimbanquis deriva en la SÀTIRA, gènere líric de vicis i costums.

TEATRE DRAMÀTIC (divisió)

TRAGÈDIES

FAULA COTHURNATA (tragèdia llatina de tema i personatges grecs).

FAULA PRETEXTA (tragèdia llatina de tema i personatge romans). *Octàvia*, de Sèneca.

COMÈDIA

FAULA PALLIATA (comèdia de tema i personatges grecs) *Plaute i Terenci*.

FAUTA TOGATA (comèdia de tema i personatges romans)

Roma va copiar moltes coses culturals gregues. Hi ha una continuïtat en els continguts.

PRIMERS DRAMATURGS LLATINS.

LIVI ANDRÒNIC, s. III a.C.

Esclau d'origen grec fet presoner a Tarento (272 a.C.). Perfeptor dels fills d'un patrici anomenat Livi. Va tenir notorietat cap el 240 a.C. Traduí al llatí la *Odissea* (Odusia), en vers saturní. Traduí diverses tragèdies d'autors inconneguts: *Aquil·les, Àiax, Egist, Danao, El cavall de Troia...*

TRÀGICS

QUINTUS ENNI (289-169 a.C.) Tràgic

Substituí l'antiquat vers saturní per l'hexàmetre dactílic d'origen grec. Escriví tragèdies inspirant-se en Eurípides. Algunes de les tragèdies fou paetexta. Escriví una monumental història de la fundació de Roma, els *Annals* (divuit llibres) que dels 30.000 versos originals, n'hem conservat uns 600. Escriptor de sàtires que s'han perdut, centrades en la crítica dels costums populars.

MARC PACUVI (220-132 a.C.) Tràgic

Nebot de Quintus Enni. Segons Plini el Vell fou pintor a més d'escriptor de tragèdies. Se'l considera el fundador de la tragèdia llatina. Segons Ciceró fou el tràgic romà més important. Va obtenir el coneixement social com autor de tragèdies i paetextes.

Molt poc conservat, *Antíope*, la seva peça més important segons Ciceró, *Armorum iudicium*, inspirat en Èsquil que tractava la disputa entre Àiax Telamon i Ulisses per heretar les armes d'Aquil·les; *Chryses*, sacerdot d'Apol·lo a la *Ilíada*; *Hermione*, esposa de Neoptòlem i promesa d'Orestes, amb qui es va casar finalment rera la mort del seu marit; *Teucre*, sobre el germà d'Àiax.

LUCI ACCI (Pèsaro, 170-86 a.C.) Tràgic.

Formà part del cercle de Ciceró que descriví amb detall la coreografia de la seva tragèdia *Clitemnestra*, que va servir per inaugurar el teatre Pompeu de Roma. Va viatjar per Àsia i Grècia, on sembla que trobà l'ancià Pacuvi al qual llegí la seva tragèdia *Atreu*, que aquest qualificà de "grandiloqüent i sublim". Adaptà tragèdies gregues amb èxit. Tenim notícia d'uns cinquanta títols, la majoria tragèdies cothumates. La seva font principal fou Èsquil, essent els temes predilectes els relacionats amb la Guerra de Troia.

CÒMICS

CECILI ESTACI (230-168 a.C.) Comediògraf

Nascut a la Gàlia, fou dut com esclau a Roma on va obtenir reputació com escriptor de comèdies de caire popular, essent predecessor de Publi Terenci Afre. Va mantenir el nom d'Estaci de l'època d'esclau.

Ens han arribat fragments de quaranta peces dramàtiques (molt breus, d'unes deu línies). Això no treu que fos considerat el comediògraf més important de la seva època, malgrat escriure en un llatí no ortodox. Per això se'l considera inferior a Terenci en estils i llatinitats.

Entre les obres destaca Coltar, contaminació a partir de *Menandre*. Apareix mencionat en el próleg de *Hercyra* de Terenci. Horaci també l'esmenta, en aquest cas com inventor de paraules o expressions, esmens Plaute.

TITUS MACCUS PLAUTE (254-184 aC)

Neix a Sarsina (Umbria) poc després de ser sotmesa pels romans. Es trasllada a Roma i aprèn grec, adquirint una sòlida cultura. Conservem 21 de les més de 130 comèdies que va escriure. Totes les comèdies són palliates (de tema i personatges grecs).

Transmissió dels textos: Palimpsest Ambrosià (cons. Milà) 251 fulls de pergami (estudiants per primer cop al s. XIX) Còdex palatí (còpia del s. VIII).

Característiques bàsiques:

- Complicació dels arguments fins a l'extrem (quid però quo)
- Moviment ràpid de les escenes (confusió entre dues o més trames, Contaminació).
- Importància del próleg.

Personatges:

- Homes/ Dones.
- Esclaus/ Lliures
- Joves/ Vells

Obres, principals temes:

- Nens perduts durant la infantesa (i retrobats): *Rudens*, *Poenulus*, *Cistellaria*, *Menaechmi*.
- Calaverades d'un jove que malbarata la fortuna familiar aconsellat per un vell esclau: *Bacchides*, *Asinaría*, *Casina*, *Mercator*.
- Emboïcs entre alcavotes, fanfarrons i altres personatges: *Curculí*, *Pseudolus*, *Miles gloriosus*, *Truculentus*, *Mostellaria*, *Persa*.

AMFITRIÓ (*Amphitruo*) datada entre el 201 i el 193 a.C.

Única peça de tema mitològic (Plató el Vell, *La nit més llarga*). Trascendència posterior: Molière, H. von Kleist, J. Giraudoux.

AULULÀRIA (*La comèdia de l'olla*) posterior a 195 a.C.

Tema desenvolupat a partir de Menandre. Euclió (Fèdria- Licònides) Megador; Congrió, Àntrax, Estròbil, Estàfila. S'ha perdut el final però tot sembla indicar que l'olla amb les monedes tornava a mans d'Euclió (la completà l'humanista bolonyès del s. XV, Antonio Urceo).

MILES GLORIOSUS (*El soldat fanfarró*) c. 205 a.C.

Caràcter XXIII de Teofrast: “La fanfarroneria és una situació de qualitats que no es tenen”. Peça més extensa de Plaute (1457 versos). Pròleg intercalat després del I acte. Adjunta dues trames successivament cosa que perjudica la unitat.

Pirgopolinices.

Filocomàsia- Plèusicles.

Palestrió- Periplectomen- Acrotelèutia- Milfidipa

PUBLI TERENCE AFER (185-159 a.C.)

Esclau d'origen libí o berber que arribà a Roma on adquirí una sòlida cultura i fou alliberat pel seu amo, Tereci Lucà, de qui va prendre el nom. Va formar part d'un cercle d'intel·lectuals molt influents entre els quals hi havia Escipió Emilià i Leli.

Morí jove a conseqüència d'un naufragi quan retornava d'un viatge a Grècia on la llegenda diu que havia anat per cercar obres de Menandre, el seu model principal. Escriví sis obres en un breu període de temps (166-160 a.C.) que han arribat a nosaltres.

Fou objecte de crítiques i acusat de no ser l'autor de les obres, sinó un simple testafarro. En el pròleg d'*Els Adelfs* es defensà d'aquests atacs. No va gaudir de l'èxit popular.

Obra moral i sentimental que serà agafada com a model per Hrotsvitha de Gandersheim en el segle PER, com un dels primers autors clàssics recuperats.

Frases cèlebres com “Home sóc i res humà m'és aliè”.

ESPACTACLES DE L'EPOCA DE L'IMPERI ROMÀ

Espectacles de gran format

ROMA IMPERIAL

Si pels grecs l'espectacle era un ritual, pels romans fou un *ludus*, un joc. Això a la fi implicà la decadència dels fèneres literaris i el triomf de les noves formules. Poc abans de la creació de l'Imperu (27 aC), s'edificà el primer teatre a Roma: el **teatre de Pompeu** (56 a.C.), que tenia capacitat per a vint mil espectadors. Estava guarnit amb marbre policromat i refrescat amb recs d'aigua. Nerò el va fer daurar completament arran d'una vista del rei d'Amènia, Tridates. Va patir diversos incendis i fou restaurat en èpoques diferents. A Roma també hi havia els teatre de Marcel i de Balbo.

Característiques del teatre romà:

Major espectacularitat de les escenografies atesa l'aparició de noves tipologies d'escenari: **scena versilis** (decorats pintats) i la **scena ductilis** (dues bastides que s'introduïen des dels laterals fins a coblar-se al centre de l'escenari). No hi havia Cor i, per tant, l'orquestra deixa de tenir utilitat escènica. Es va introduir el teló.

Coreografies espectaculars. La font que tenim és Ciceró que explica com a la *Clitemnestra*, d'Acci apareixien en escena tres-centes mules carregades amb el botí que Agamènon duia de Troia. A *El cavall*

de Troia, d'Andrònic, apareixien tres mil vasos saquejats al palau de Priam. Horaci descrivia així l'aplaudiment només aparèix en escenes d'un actor:

“Ha dit ja quelcom?; encara res. I llavors, què aplaudeixin? Aplaudeixin el vestit, de llana tarentina violeta...”

Apareixen els primers actors famosos socialment: el còmic Quinto Roscio Galo (?-64 a.C.) i el tràgic Clodio Esopo (s. I a.C.), ambdós amb fama de malbaratadors i que van tenir problemes amb la justícia (Ciceró defensà a Roscio). Anava amb el calçat anomenat *soccus*.

Apareixen l'empresari i el director com a figures amb certa rellevància pública. Al principi els espectacles eren privats, però l'estat en va assumir la titularitat.

GÈNERES TEATRALS

ATELANES

Dervia del teatre popular (Frases Atellanes). Era una farsa amb màscares interpretada només per homes que coincidí amb la decadència dels gèneres tradicionals: comèdia i tragèdia. Es representava al final de les sessions teatrals davant el teló, com *exodium*. I sembla que també com intermedi mentre es canviaven els decorats. Com a gènere crític fou aprofitat per criticar els poderosos cosa que comportà nefastes conseqüències (Calígula manà cremar viu al teatre un actor). Arribà al seu màxim esplendor al segle II d.C. Al principi fou improvisada “a soggetto”, però, gràcies a l'èxit popular, interessà a diversos escriptors que van conrear el gènere.

Dos autors del segle I a.C.:

Noví, del qual no sabem res de la seva vida. *El pagés, Les gallines...*

Luci Pomponí, d'origen bolonyès: *El guitarrista, El Metge, Els pescadors, El forner, L'ase, El porc...*

Pels títols conservats sabem que les peces feien referència a la vida quotidiana: professions, festes.

Els personatges, però, eren els mateixos que els de les Farses Atellanes, Bucco, Dossenus, Pappus.

L'interès pel gènere va fluctuar al llarg dels segles I a.C. fins el II d.C.

* A les falses atelanes no hi ha autor, aquí sí.

MIM

S'introduí a Roma en el segle I a.C. L'espectacle era posat en escena per actors sense màscares i els papers femenins eren interpretats per dones, que al final es despullaven (*nudatio mimarum*). El terme *mima* acaba derivant de *meretrix*. (Sèneca, Epist). Els actors anaven descalços per això es conegué amb el nom popular de *planipedia*.

Era una farsa que es representava al final d'una sessió teatral, com a complement de les representacions tràgiques o còmiques. Destaquen dos autors per damunt de la resta:

Publill Siro (85-42 a.C.), llibret d'Antioquia, de quina només conservem un seguit de sentències enginyoses, que desmenteixen el to bufonesc que se li havia volgut atribuir, i dos títols: *Els podadors* i *El rondinaire*.

Molt més famós fou Dècim Laberi (106-43 aC), un cavaller romà, que composà mims, dels quals hem conservat alguns títols: *El pescador*, *El tintorer*, *La hetaira*, *El cordeter*... Juli Cèsar fastiguejat per les contínues referències que feia a la seva vida privada, el va reptar a un concurs, on es va enfrontar a Pubill Siro. Va perdre Laberi.

El gènere del mim va derivar posteriorment en el Mimodrama, un mim d'àmplies proporcions, que participava a la vegada del caràcter de la *parade* i del *vodevil*, de la paròdia i de la revista, on les estrofes cantades es combinaven amb diàlegs en vers, i de vegades en prosa.

PANTOMIMIA

Espectacle sense paraules, on destacava la gran destresa física dels intèrprets que guadi de gran prestigi i èxit durant l'Imperi. L'actor representava la història sense paraules, només amb gestos, mentre els seus moviments (*saltatio*) eren acompanyats per la música, orquestral o coral, fins i tot sense música).

Casidor, un escriptor, ho descrigué així: "L'actor surt a l'escena entre els aplaudiments del públic. Un cor musical l'acompanyava. L'actor interpreta aquest cor amb una gesticuñació sumament expressiva: explicant tot, i tot ho posa en relleu, fins els mínims detalls de la història cantada pels músics; i només empra el posat, de la mateix forma que un escriptor se serveix de les lletres." Els arguments procedien de peces anteriors i de poemes. Per exemple, la *Metamorfosi*, d'Ovid, esdevingué un ballet. Entre tots els arguments els més celebrats foren els de caràcter amorós, on l'actor ofería una versió suggestiva, altament eròtica i lasciva de les aventures eròtiques de Júpiter, els amors de Venus i Adonis, de Venus i Mart...

Destacaren especialment les actrius com Arbúscula, Dionisia, i especialment, Citeris, què es passejava amb el seu carruatge arrossegat per lleons acompanyada per Marc Antoni. En temps d'August van triomfar dos mims que varen concentrar partidaris i detractors: Pilades d'Antioquia i Bàtil d'Alexandria, aquest darrer favorit de Mecenas.

TETIMIMS

Durant el període imperial es posaren de moda els espectacles coreogràfics aquàtics, anomenats Tetimis, per un estudiós modern (Traversari), fent referència el nom de Tetis, deesa del mar.

El fossar de l'orquestra dels teatres es transformava en un embassament tancat alimentat per conduccions d'aigua. Allí es representaven espectacles de mim que recreaven famoses batalles i/o amb llicencioses exhibicions de nus femenins.

CITARÒDIA

Malgrat tenir el seu origen en l'època hel·lenística, aquets espectacle musicals van tenir gran èxit en el període imperial. Els citaristes gaudien d'un gran èxit i els millors intèrprets foren aclamats pel públic romà. S'estengué el costum de compondre música bassant.se en fragments extrets de

tragèdies clàssiques i cantar-les acompanyant-se de la cítara. Ho testimonien inscripcions com la Temisó de Milet de la primera meitat del s. II d.C.;... Temisó, fill de Teodot, guanyà els jocs... i altres vuitanta nou concursos en musicar Eurípedes, Sòfocles i Timoteu.

LUCI ANNEU SÈNECA (3 a.C. -65)

Nascut a Còrdoca (com els emperadors Trajà i Adrià, d'origen hispànic). Deixeble de l'estoic Àtal i del pitagòric Sofió. Activitat públic: fpu Senador durant el govern de Calígula, mentre que Claudi el va condemnar a l'exili a Còrsega, fins la mort de la seva esposa Mesatina. Fou el preceptor del fill d'Agripa (segona esposa de Claudi), Domici, que edevindrà l'emperador Neró, de qui va ser un destacat conseller. El 62 es retirà a la vida privada i el 65 fou acusat de participar en la Conjura de Pisó (intent d'assassinar a Neró), i es suïcidà).

Autor teatral: Va escriure nou tragèdies *cothumates*: *Hèrcules furios* (54), *Fedra*, *Èdip*, *Tiestes* (55), *Agamèmnon*, *Les Troianes* (61-62), *Les Fenicies*, *Medea* (61-62), *Hèrcules a l'Eta* (61-62). Se li atribueix una tragèdia praetexta: *Octàvia*, que tractava sobre la mort de l'esposa de Neró. No fou escrita per Sèneca, atès que fa un predicció exacte de la mort de Neró, produïda l'any 68, després de la mort del propi Sèneca.

No foren concebudes per la representació. Només per a la lectura pública. , davant un cercle reduït d'oïents.

Imitació d'Eurípides on Sèneca es mostra com un gran literat culte i moralista. Divisió entre cinc actes, separats per la intervenció del Cor, que interpreta una poesia, una mena de cmoentari. Soliloquis i llargs paraments, absència de diàlegs, que ocupen les parts menys destacades.

Anàlisi de les passions humanes. Predomini dels aspectes individuals, personals, oferint una visió passional i patètica de la vida humana. Es un teatre de l'espant, dels calfreds, on brillen els personatges que sucumbeixen a la passió, d'odi i d'amor, i expressen el temor i el dolor. Fou el primer tràgic recuperat durant el Renaixement.

A L'EXAMEN DE SELECTIVITAT S'HA DE POSAR EL NOM DE L'OBRA I L'AUTOR, no només el nom de l'obra. i contextualitzar.

3 FRAGMENTS QUE S'HAN DIDENTIFICAR L'OBRA.

1r. IFIGENIA A AURIDA.

2n. AGAMENÓN acaben de matar a Agamenon

3r. FILOCTETES,

+ dos preguntes: una breu i una llarga